

ΕΛΕΥΘΕΡ@ ΝΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΓΩ & ΕΣΥ

Εγχειρίδιο για άτομα που εργάζονται με
ομάδες νέων, συντονιστές εθελοντικών
προγραμμάτων & εκπαιδευτές

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Οι συγγραφείς και η Κίνηση Εθελοντών (Service Civil International SCI) θα ήθελαν να εκφράσουν τις ευχαριστίες τους σε έναν μεγάλο αριθμό οργανώσεων, ομάδων και εθελοντών για τη συνεισφορά τους στη δημιουργία αυτού του εγχειριδίου.

Για την σκληρή δουλειά τους με στόχο να δημιουργήσουν αυτό το εγχειρίδιο βασισμένο σε συζητήσεις: τα SCI Γερμανίας, SCI Αυστρίας, SCI Ελλάδας και PVN Αλβανίας.

Για την επεξεργασία, αρωγή, συνεισφορά, γνώση σχετικά με την κουλτούρα της κάθε χώρας και αφοσίωσή τους σε αυτό το θέμα: Valerie Weidinger, Thomas Schallhart, Esther Wawerda, Melina Kalfanti, Tanja Michalczyk, Sonja Barac, Kerry Hardagon, Shirin Hodzheva, Nicolai Rosier, Oltiana Rama.

Για το αρχικό σχέδιο και τη διάταξη: Izabela Markova

Για την προσαρμογή της ελληνικής διάταξης: Sol Tovar

Για τη μετάφραση: Κάζογλου Ελένη, Καμαρωτού Ιφιγένεια, Κρυσταλάκου Αναστασία

Για το γεγονός ότι έφεραν το ζήτημα του φύλου στο προσκήνιο της προσοχής του SCI και για τον συντονισμό της ανάπτυξης του εγχειριδίου: the Gender Blenders Working Group.

Για τη συνεισφορά τους στις συζητήσεις και για τη συμμετοχή τους στα ακόλουθα σεμινάρια: “Η Τέλεια Εικόνα; Καταρρίπτοντας επικίνδυνα στερεότυπα βασισμένα στο Φύλο και τη Σεξουαλικότητα (Picture Perfect? Breaking dangerous stereotypes based on Gender and Sexuality)” (Νοέμβριος 2015), “Ελεύθερ@ να είμαστε εγώ κι εσύ: Θάρρος και τρόποι για να δημιουργήσετε συνθήκες ειρήνης και ασφάλειας στους νέους ανθρώπους όλων των φύλων και σεξουαλικότητων (Free to be you and me: Courage and tools to create peace and safety for young people of all genders and sexualities)” (Σεπτέμβριος 2018), “Φυλετική Ουτοπία - ποι@ ενδιαφέρεται; (Gender Utopia-who cares?)” (Δεκέμβριος 2018) και στο “Study Session: Έμφυλες Πραγματικότητες (Gendered Realities Study Session)” (Φεβρουάριος 2019).

Για την ενεργή τους δράση ευχαριστούμε επίσης την Ένωση Ισότητας Διεμφυλικών Ιρλανδίας (Transgender Equality Network Ireland), Fabryka Rowności, Ένωση Pride της Λουμπλιάνα, Boramosa.

Το εγχειρίδιο αυτό δημιουργήθηκε με την υποστήριξη του

Ευρωπαϊκού Ταμείου Νεότητας του Συμβουλίου της Ευρώπης, υπό το έργο “Gendered Realities”, από το Πρόγραμμα Συμμετοχής της Ουνέσκο κι από συζητήσεις σε τρεις προγενέστερες δραστηριότητες χρηματοδοτούμενες από το πρόγραμμα Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το περιεχόμενο αυτού του εγγράφου ανήκει μονάχα στους συγγραφείς του. Δεν εκφράζει απαραίτητα την επίσημη τοποθέτηση του Συμβουλίου της Ευρώπης ή της Ουνέσκο.

Η ελληνική απόδοση δημιουργήθηκε εθελοντικά τον Ιούνιο του 2020.

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

Η Κίνηση Εθελοντών Service Civil International (SCI) λειτουργεί με την υποστήριξη του προγράμματος Ευρώπη για τους Πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δημοσιεύτηκε αρχικά από την ένωση της Κίνησης Εθελοντών (Service Civil International inzw) | Belgielei 37, 2018 Αμβέρσα, Βέλγιο. Πρώτη έκδοση: 2019.

Αυτό το εγχειρίδιο ανήκει στους Ανοικτούς Εκπαιδευτικούς Πόρους (Open Educational Resources). Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και να αλλάξετε τις μεθόδους διατηρώντας το πνεύμα και τους στόχους του Gender Blender Working Group of SCI, αποδίδοντας το στο SCI International και διανέμοντάς το διατηρώντας τα πνευματικά δικαιώματα του SCI International.

Λίστα Περιεχομένων

Εισαγωγή

- 1. Θέμα συζήτησης
- 2. Δημιουργώντας ένα ασφαλές περιβάλλον
- 3. Ορισμός του όρου ασφαλές περιβάλλον
σε ένα πρόγραμμα ή κατά τη διάρκεια ενός
σεμιναρίου
- 4. Πιθανά προβλήματα στη δημιουργία ενός
ασφαλούς περιβάλλοντος
- 5. Εργαλεία – μέθοδοι μη τυπικής μάθησης
 - 5.1. Η ιστορία του ονόματός μου
 - 5.2. Πορτρέτα
 - 5.3. Το ΦυλοΜπισκοτάκι
 - 5.4. Μου έχει συμβεί – Δε μου έχει συμβεί
 - 5.5. Έμφυλοι χώροι και κανονικότητες
 - 5.6. Το Λουλούδι της Δύναμης
 - 5.7. Βαρόμετρο Βίας
 - 5.8. Αντιμετώπιση επιθέσεων μικρής
έντασης
 - 5.9. Σχολικός ψυχολόγος
- 6. Τοπικές οργανώσεις που ασχολούνται με
σχετικές θεματικές

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πληροφορίες σχετικά με το εγχειρίδιο

Το εγχειρίδιο «Ελεύθερ@ να είμαστε εγώ & εσύ» δημιουργήθηκε από την ομάδα του SCI Gender Blenders και την Κίνηση Εθελοντών SCI International. Βασίζεται στην προσπάθεια νέων και ατόμων που εργάζονται με ομάδες νέων οι οποίοι πήραν μέρος σε μία σειρά δραστηριοτήτων της Κίνησης Εθελοντών SCI International με θέμα το φύλο. Αυτή την στιγμή διαβάσετε τη σύντομη έκδοσή. Η εκτενής έκδοσή με μεγαλύτερη ποικιλία μεθόδων μπορεί να βρεθεί στο sci.ngo/freetobeyouandme.

Το πρόγραμμα Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρηματοδότησε τρεις διεθνείς δραστηριότητες οι οποίες συντονίστηκαν από το SCI Γερμανίας (με τη διοργάνωση του SCI Γερμανίας και του SCI Ελλάδας) και το SCI Αυστρίας, μεταξύ 2015 και 2018: “Η Τέλεια Εικόνα; Καταρρίπτοντας επικίνδυνα στερεότυπα βασισμένα στο Φύλο και τη Σεξουαλικότητα (Picture Perfect? Breaking dangerous stereotypes based on Gender and Sexuality)”, “Ελεύθερ@ να είμαστε εγώ & εσύ: Θάρρος και τρόποι για να δημιουργήσετε συνθήκες ειρήνης και ασφάλειας στους νέους ανθρώπους όλων των φύλων και σεξουαλικότητων (Free to be you and me: Courage and tools to create peace and safety for young people of all genders and sexualities)” και “Φυλετική Ουτοπία - ποι@ ενδιαφέρεται; (Gender Utopia-who cares?)”. Το τελευταίο study session, μέρος του “Gendered Realities”, προγράμματος του SCI που διήρκεσε έναν χρόνο, διοργανώθηκε από το PVN Αλβανίας τον Φεβρουάριο του 2019. Η διάλεξη, όπως επίσης και ο σχεδιασμός, η έκδοση και η διάδοση του εγχειριδίου χρηματοδοτήθηκε από το ετήσιο σχέδιο δράσης του Ευρωπαϊκού Ταμείου για τη Νεότητα και το Πρόγραμμα Συμμετοχής της Ουνέσκο.

Φύλο και SCI

Οι ανισότητες των φύλων προκύπτουν από τη διαφορετική αντιμετώπιση των ανθρώπων ανάλογα με το φύλο τους και τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό. Εκφράζονται σε οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς θεσμούς οι οποίοι ενισχύουν συστηματικά άνισους ρόλους, δικαιώματα και ευκαιρίες. Στις περισσότερες κοινωνίες, οι δομικές ανισότητες έχουν ως αποτέλεσμα την περιθωριοποίηση και τη διάκριση ανθρώπων με ταυτότητα φύλου ή/και σεξουαλικότητας εκτός της κοινωνικά επιβεβλημένης κανονικότητας από την παιδική τους ηλικία. Ο συνδυασμός στερεοτύπων και προκαταλήψεων επηρεάζει τον τρόπο που βιώνει κανείς την καθημερινότητα συχνά οδηγώντας στον αποκλεισμό. Το SCI αντιλαμβάνεται αυτή την κατάσταση ως βίαιη και επομένως ως μία ειρηνική οργάνωση ψάχνει τρόπους

για να αντιμετωπίσει αυτό το ζήτημα.

Ο ρόλος του εγχειριδίου

Αυτό το εγχειρίδιο στοχεύει να υποστηρίξει τ@ εκπαιδευτ@ της μη τυπικής εκπαίδευσης/μάθησης, των ατόμων που εργάζονται με ομάδες νέων και τ@ συντονιστ@ διεθνών εθελοντικών προγραμμάτων και ανταλλαγών που απευθύνονται στο φύλο και στη σεξουαλικότητα στον χώρο εργασίας τους. Το περιεχόμενο και τα σεμινάρια επιλέχθηκαν για να εφαρμοστούν σε διεθνή εθελοντικά προγράμματα, στην προετοιμασία εθελοντών για τέτοιου είδους προγράμματα, ανταλλαγές νέων, στην εργασία με νέους γενικότερα αλλά και σε διάφορες ηλικιακές ομάδες.

Ενδιαφέρεστε να εμπλακείτε περισσότερο στο SCI; Επικοινωνήστε με το τοπικό σας παράρτημα ή το Gender Blenders working group. Μπορείτε να τα βρείτε εδώ και τα δύο: <https://sci.ngo/>.

Το εγχειρίδιο παρέχει βασικές πληροφορίες σχετικά με το φύλο και τη σεξουαλικότητα (για περισσότερα, παρακαλώ ελέγξτε την πλήρη εκδοχή του εγχειριδίου) μαζί με βήμα προς βήμα διαδικασίες και εργαλεία για την εύκολη υλοποίησή τους έτσι ώστε να βοηθήσουμε τ@ εκπαιδευτικ@ να υιοθετήσουν καλύτερες πρακτικές εκπαίδευσης νέων και/ή άλλων ομάδων. Οι ορισμοί και οι ιδέες σε αυτό το εγχειρίδιο βασίζονται σε εμπειρίες και σε συζητήσεις τ@ συμμετεχόντ@ του προγράμματος. Είναι αποτελέσματα των συζητήσεων που έγιναν κατά την διάρκεια της εκπαίδευσης και των σεμιναρίων ή διαφορετικά αναφέρονται οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν.

1. ΘΕΜΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ

Στο εγχειρίδιο αυτό θα χρησιμοποιήσουμε τον όρο ΛΟΑΤΚΙΑ+, ο οποίος προκύπτει από τα αρχικά των εξής: **Λεσβία, Ομοφυλόφιλος/η, Αμφιφυλόφιλος/η, Τρανς (Διεμφυλικός/ή), Κούρη, Ίντερσεξ (Μεσοφυλικός/ή) και Ασεξουαλικός/ή ή Άφυλος/η**. Το + αντιπροσωπεύει άτομα τα οποία δεν ταυτίζονται άμεσα με κανέναν από τους όρους που προαναφέρθηκαν αλλά νιώθουν πως ανήκουν σε αυτή την κοινότητα. Η κοινότητα περιέχει μία μεγάλη ποικιλία ταυτοτήτων. Αναγνωρίζουμε το γεγονός ότι υπάρχει μεγάλη συζήτηση σχετικά με το ποια γράμματα θα πρέπει ή δε θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο ακρωνύμιο αλλά πιστεύουμε πως αυτό παρέχει την καλύτερη ισορροπία μεταξύ ενσωμάτωσης και σκοπιμότητας. Μη διστάσετε να προσθέσετε γράμματα.

Διοργανώνοντας σεμινάρια σχετικά με το φύλο, είναι πάρα πολύ σημαντικό να κατανοήσετε τις διαφορές μεταξύ κάποιων βασικών όρων οι οποίοι πολύ συχνά στις καθημερινές συζητήσεις μπερδεύονται μεταξύ τους: **Το βιολογικό φύλο, το οποίο ορίζεται με τη γέννηση**, μπορεί να προσδιοριστεί από τα φυσικά χαρακτηριστικά ενός ατόμου τα οποία συνήθως θα οδηγήσουν στο να οριστεί κάποιος ως αρσενικό ή θηλυκό. Στις περισσότερες περιπτώσεις αυτό μπορεί να αποφασιστεί με βάση τα εξωτερικά γεννητικά όργανα τα οποία κατέχει κάποιος@ κατά την στιγμή της γέννησής του, τα οποία παραδοσιακά κατηγοριοποιούνται είτε σε αρσενικά είτε σε θηλυκά σημεία. Τα πιο αναλυτικά και επιστημονικά κριτήρια τα οποία προσδιορίζουν το βιολογικό φύλο θα μπορούσαν να είναι τα χρωμοσώματα, τα γεννητικά όργανα, οι γονάδες/όρχεις, οι ορμόνες και τα δευτερεύοντα έμφυλα χαρακτηριστικά. Επειδή όλα αυτά τα χαρακτηριστικά δε λαμβάνονται πάντοτε υπόψη όταν προσδιορίζεται το βιολογικό φύλο ενός ατόμου, τότε το βιολογικό φύλο μπορεί επίσης να θεωρηθεί ως μία κοινωνική κατασκευή. Στην πραγματικότητα περίπου >2% του παγκόσμιου πληθυσμού δεν κατέχει όλα τα χαρακτηριστικά τα οποία θεωρούνται παραδοσιακά ως αρσενικά ή θηλυκά όταν γεννιέται και χαρακτηρίζεται ως Ίντερσεξ (Μεσοφυλικός/ή).

Το κοινωνικό φύλο πολύ συχνά συγχέεται με το βιολογικό φύλο αλλά στην πραγματικότητα είναι ένα διαφορετικό αλλά βασικό συστατικό του πώς ορίζεται κάθε άτομο, τον ρόλο του στη κοινωνία και πώς αναγνωρίζει, προσδιορίζει και εκφράζει τον εαυτό του. Το φύλο έχει συζητηθεί μέσα στα πλαίσια του ακτιβισμού, της πολιτικής οργάνωσης, των διαπροσωπικών σχέσεων αλλά επίσης και στη πανεπιστημιακή κοινότητα. Οι σπουδές για τα ζητήματα περί φύλων προέρχονται κυρίως από προγενέστερα ακαδημαϊκά προγράμματα σχετικά με Women's Studies και Gender Studies, τα οποία αναπτύσσονται τα τελευταία χρόνια και διευρύνουν τον ορισμό του τι είναι φύλο με σχετικά γρήγορους ρυθμούς. Παρόλα αυτά, μία κεντρική θεωρία σε αυτόν τον τομέα βασίζεται στο γεγονός ότι *το φύλο είναι μία κοινωνική κατασκευή*. Αυτό γενικότερα θεωρείται πως σημαίνει ότι οι ρόλοι των φύλων και οι συμπεριφορές που κρίνονται αποδεκτές για ένα άτομο οποιουδήποτε φύλου δεν έχουν καμία σχέση με το βιολογικό φύλο ενός ατόμου, αλλά είναι αποτέλεσμα ενός άγραφου κανόνα της κοινωνίας στην οποία αυτό το άτομο ζει. Είναι εξίσου σημαντικό να σημειωθεί ότι το φύλο δεν πλαισιώνεται μονάχα μέσα στον παραδοσιακό δυτικό και δυαδικό ορισμό του άντρας/γυναίκα αλλά συμπεριλαμβάνει επίσης φύλα

τα οποία αναγνωρίζονται σε άλλες κοινωνίες, όπως χίτζρα (hijra) η οποία υπάρχει σε πολλές ασιατικές κοινωνίες του νότου, και το διπλό πνεύμα (two spirit) το οποίο υπάρχει σε διάφορες μορφές στις γηγενείς αμερικανικές κουλτούρες. Σε ένα δυτικό πλαίσιο, οι μη-δυναμικές έμφυλες ταυτότητες οι οποίες στέκουν ανάμεσα και εκτός των φύλων άνδρας/γυναίκα, όπως τα άφυλα ή τα άτομα τα οποία βιώνουν το φύλο τους ως ρευστό ή εναλλασσόμενο, είναι επίσης έγκυρα και αναγνωρίζονται με αυξανόμενους ρυθμούς.

Η σεξουαλικότητα είναι το πως νιώθει κάποιος και το τι θέλει να βιώσει προκειμένου να διασκεδάσει σχετικά με τα προσωπικά σεξουαλικά ενδιαφέροντα, τις συμπεριφορές, την οικειότητα με τον εαυτό του αλλά και με τους άλλους, όπως επίσης και με την προσωπική σεξουαλική του ικανοποίηση. Υπάρχουν τόσοι πιθανοί συνδυασμοί αυτών των παραγόντων όσοι είναι και οι άνθρωποι σε αυτόν τον κόσμο και αυτό περιλαμβάνει τα πάντα από το τι βρίσκει κάποιος διεγερτικό στους άλλους όπως τα φετίχ τα οποία μπορεί να συμβάλλουν ή να μη συμβάλλουν στη γενική σεξουαλική ικανοποίηση κάποιου.

Ο σεξουαλικός προσανατολισμός μπορεί να οριστεί ως τα διάφορα στοιχεία έλξης τα οποία οι άνθρωποι μπορεί να αισθάνονται ή όχι απέναντι σε άλλους ανθρώπους. Οι ταυτότητες τις οποίες βάζουμε στους διάφορους προσανατολισμούς καθορίζονται και ορίζονται από το άτομο, καθώς επίσης και από τις κοινωνίες και τις κουλτούρες μέσα στις οποίες ζουν.

Για να κατανοήσετε καλύτερα τους όρους και για να σκεφτείτε πώς αυτοί αντικατοπτρίζονται σε εσάς πρέπει να αναρωτηθείτε πού βρίσκετε τον εαυτό σας σε όλες αυτές τις διαφορετικές οπτικές. Ίσως το Φυλομπισκοτάκι ή ο Φυλόκερος μπορούν να σας βοηθήσουν να αυτό το συλλογισμό (βλ. αντίστοιχη δραστηριότητα στην ενότητα: Εργασία).

Υπάρχουν τρεις επιπλέον ιδέες τις οποίες σίγουρα θα έπρεπε να σκεφτείτε και να συλλογιστείτε πριν ξεκινήσετε να δουλεύετε πάνω σε αυτό το θέμα: Η κανονικότητα είναι ένα φαινόμενο σχετικά με το πώς ένα σετ κανόνων (κοινωνικών κανόνων) καθορίζουν ποιες πράξεις και αποτελέσματα θεωρούνται ηθικά, θεμιτά ή αποδεκτά σε σύγκριση με αυτά που θεωρούνται ανήθικα, ανεπιθύμητα ή μη αποδεκτά (Darwall Stephen, 2001). Οι κανόνες μπορούν να είναι καθολικοί σε μία παγκόσμια κλίμακα, μπορούν να περιοριστούν σε μικρότερες ομάδες και ίσως επίσης να διαφέρουν μέσα σε μία ομάδα βασιζόμενοι στις κοινωνικές ταυτότητες του καθενός (π.χ. στο καθορισμένο φύλο κάποιου). Οι έμφυλοι ρόλοι βασίζονται σε κανόνες σχετικά με το ποιες συμπεριφορές θεωρούνται κατάλληλες ή ακατάλληλες βασιζόμενοι στο καθορισμένο φύλο κάποιου ή στο φύλο που θεωρείται κάποιος ότι είναι από την κοινωνία στην οποία ζει. Η ετεροκανονικότητα μπορεί να περιγραφεί ως ένα παγκόσμιο σετ κανόνων όπως η ετεροφυλοφιλία θεωρείται ευρέως αποδεκτή σε παγκόσμια κλίμακα και οι άνθρωποι θεωρούνται ότι είναι ετεροφυλόφιλοι μέχρι να αποδειχθεί το αντίθετο. ("Thinking Sex: Notes for a Radical Theory of the Politics of Sexuality", Rubin G.,

1992; <https://tinyurl.com/yy2advcc>) Στα πλαίσια του διεθνούς εθελοντισμού υπάρχουν παραδείγματα τα οποία μπορούν αυτομάτως να αποδείξουν τον καταμερισμό εργασιών ανάμεσα στα φύλα (π.χ. τα κορίτσια υποτίθεται πως είναι καλύτερα στο μαγείρεμα) ή την ιδέα ότι επειδή υπάρχουν μόνο γυναίκες ή άντρες σε ένα εθελοντικό πρόγραμμα δεν μπορούν να υπάρξουν ιστορίες αγάπης μεταξύ τους.

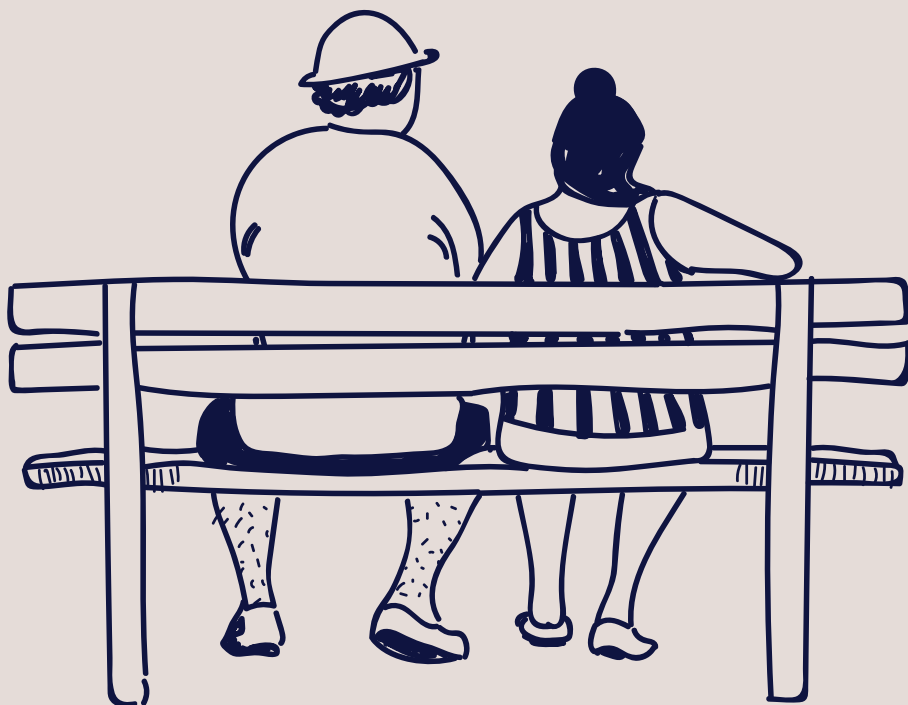
Η διαθεματικότητα είναι μία προσέγγιση η οποία ερευνά τη δυναμική ανάμεσα στις συνυπάρχουσες κοινωνικές ταυτότητες και πώς οι διαφορετικοί τύποι διάκρισης αλληλεπιδρούν και ενισχύονται μεταξύ τους. Οι άνθρωποι μπορούν να υποβληθούν σε πολλαπλές μορφές πίεσης και διάκρισης επειδή ανήκουν σε, ή θεωρείται πως ανήκουν σε, περισσότερες από μία περιθωριοποιημένες ομάδες. Φανταστείτε το εξής: μία γυναίκα μετανάστρια ίσως βιώσει τη γυναικεία ενηλικίωση διαφορετικά σε σύγκριση με μία ντόπια γυναίκα η οποία δεν αντιμετωπίζει τον ρατσισμό σε συνδυασμό με τον σεξισμό. Σε αυτές τις κοινωνικές διασταυρώσεις, όπου αλληλεπιδρούν πολλά συστήματα καταπίεσης, ο ρατσισμός και ο σεξισμός μεγεθύνονται, καθώς ενδυναμώνουν ο ένας τον άλλον και δημιουργούν ένα πολύπλοκο και συγκεκριμένο σύστημα καταπίεσης το οποίο δεν είναι απλά το άθροισμα κάθε καταπιεστικής δομής. Το να έχει κανείς μία διαθεματική αντίληψη σημαίνει το να διατηρεί μία προσέγγιση η οποία περιλαμβάνει κατανόηση της διαφορετικότητας του υποβάθρου κάθε ατόμου και των εμπειριών του και να μη γενικεύει ή ομογενοποιεί τις κοινωνικές μάχες. Ειδικά στα πλαίσια της διεθνούς εθελοντικής ανταλλαγής, οι άνθρωποι δεν αντιμετωπίζονται ποτέ ως ένας άντρας ή μία γυναίκα ή ένας Αυστριακός ή ένας Ιταλός. Τα στερεότυπα αλληλεπικαλύπτονται μεταξύ τους π.χ. κάποιος θα μπορούσε να σχολιάσει ότι οι Αυστριακές γυναίκες φαίνονται περισσότερο χειραφετημένες ή ότι οι Ιταλίδες είναι πιο στιλάτες ή ότι στους Ιταλούς αρέσει να απατούν.

Για περισσότερες πληροφορίες σας προτείνουμε οπωσδήποτε να παρακολουθήσετε: TED Talk “The Urgency of Intersectionality”, by Kimberle Crenshaw <https://bit.ly/2fRHITc>.

Σας ενθαρρύνουμε να διατηρείτε μία θετική προσέγγιση ως προς το θέμα του σεξ καθώς χρησιμοποιείτε αυτό το εγχειρίδιο. Η θετική προσέγγιση αναφέρεται σε μία οπτική που έχει αποβάλει το αίσθημα της ντροπής σχετικά με το σεξ και διατηρεί μία υγιή σχέση με αυτό το θέμα. Τι ορίζεται ως σεξ και τι είναι υγιές εξαρτάται από το πώς ο καθένας το ορίζει για τον εαυτό του (π.χ. πόσο συχνά, με ποι@, με ποιους τρόπους κλπ). Το να κάνεις πολύ σεξ και το να μην κάνεις πολύ σεξ είναι εξίσου υγιές με την αυτοϊκανοποίηση ή με το να κάνεις σεξ με πολλά άτομα. Ο κανόνας που ορίζει πώς μοιάζει ένα σεξουαλικά ενεργό άτομο (π.χ. νέο, δραστήριο, χωρίς λειτουργικές διαφοροποιήσεις) θα πρέπει να ανατραπεί και να αμφισβητηθεί. Οποιαδήποτε

σεξουαλική δραστηριότητα στην οποία όλοι οι συμμετέχοντες δίνουν την συγκατάθεσή τους θεωρείται υγιής.

Εδώ προσπαθήσαμε να δώσουμε μία σύντομη εισαγωγή σε κάποια βασική ορολογία αλλά αυτό το θέμα είναι υπερβολικά εκτενές για να αναλυθεί εδώ. Για περισσότερες πληροφορίες παρακαλώ ελέγξτε την εκτενή εκδοχή του εγχειριδίου.

Η δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος προϋποθέτει την αποδοχή και ευαισθησία σε θέματα φύλου και όχι απλά την ανοχή της διαφορετικότητας.

2. ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝΤΑΣ ΕΝΑ ΑΣΦΑΛΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το να δημιουργήσεις ένα ασφαλές περιβάλλον, ειδικά όταν αναφερόμαστε σε εκπαιδεύσεις, σεμινάρια, εθελοντικά προγράμματα κλπ., παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στο να σέβεσαι το φύλο των ανθρώπων και στο να προσέχεις ώστε να μην υποθέσεις το φύλο κάποιου@ βασισμέν@ στην εξωτερική του εμφάνιση ή στις κοινωνικές πεποιθήσεις του πώς μοιάζει ένας άνδρας ή μία γυναίκα. Οι “Get-to-know-each-other” δραστηριότητες ή αλλιώς δραστηριότητες γνωριμίας μπορούν να συμπεριλάβουν ένα κομμάτι στο οποίο τα άτομα μπορούν να δηλώσουν **την προσφώνηση της προτίμησής τους** προκειμένου να δημιουργηθεί στις εκπαιδεύσεις ή στα σεμινάρια ένα περιβάλλον όπου αυτό είναι σεβαστό. Οι αντωνυμίες είναι έμφυλες: «αυτός/αυτού» και «αυτή/αυτής» είναι οι κυρίαρχες, οι οποίες προκύπτουν από τα δύο φύλα: αρσενικό και θηλυκό. Στην περάτωση αυτού του εγχειρήματος αφήστε ανοιχτές τις προοπτικές για τη δήλωση μη-δυναδικών προσφωνήσεων.

Το να ρωτήσετε την αντωνυμία προτίμησης ενός ατόμου είναι ένας τρόπος για να καταλάβετε ότι ένα άτομο το οποίο θεωρείτε ανδροπρεπές ίσως να αυτοπροσδιορίζεται ως θηλυκό και αντίστροφα, αλλά είναι κάτι περισσότερο από αυτό. Το φύλο, με βάση τις θεωρίες στις οποίες βασίζεται αυτό το εγχειρίδιο, είναι κάτι πολύ περισσότερο από μία δυαδικότητα, είναι ένα φάσμα. Επομένως, η κανονιστική γλώσσα αποτυγχάνει να δώσει χώρο στους ανθρώπους οι οποίοι δε συμμορφώνονται με τη δυαδικότητα: οι μη δυαδικοί άνθρωποι, οι genderqueer, genderfluid, άφυλοι κλπ. Πολλοί άνθρωποι οι οποίοι ταυτίζονται με κάτι από αυτά προσπαθούν να ξεπεράσουν τον διπολισμό της γλώσσας χρησιμοποιώντας «αυτ@» ως την αντωνυμία που προτιμούν.

Το άτομο που αναλαμβάνει τον συντονισμό έχει την τεράστια ευθύνη να δημιουργήσει ένα ασφαλές περιβάλλον από την αρχή ενός προγράμματος το οποίο ήδη συμπεριλαμβάνει τον τρόπο με τον οποίο διατυπώνονται μία αίτηση και ένα ενημερωτικό φυλλάδιο. Η συμπεριληπτική γλώσσα είναι απαραίτητη, όπως επίσης οι **ανοιχτές επιλογές φύλου** σε περίπτωση που επιλέξετε να ρωτήσετε το φύλο μελλοντικών συμμετεχόντων. Επιπλέον, είναι πολύ σημαντικό να αφιερώσετε χρόνο έτσι ώστε να κάνετε μία ομαδική συμφωνία με την έναρξη του προγράμματος. Βεβαιωθείτε πως όλ@ έχουν ακουστεί.

Συλλογιστείτε τον τρόπο με τον οποίο δουλεύουν όλ@ μαζί για να φτάσουν σε συμφωνία, π.χ. τη γλώσσα που χρησιμοποιούν και εάν αυτή είναι συμπεριληπτική ή όχι. Μία ιδέα για συζήτηση εδώ θα μπορούσε να είναι ένας προσωπικός συλλογισμός σχετικά με το που βρίσκονται οι **ζώνες άνεσης, πρόκλησης και πανικού** σας και να τις μοιραστείτε με τους άλλους. Μπορείτε όλ@ μαζί να δημιουργήσετε μεθόδους ή σύμβολα τα οποία θα καταστήσουν δυνατό να σηματοδοτηθεί γρήγορα η στιγμή κατά την οποία φθάνετε στη ζώνη πανικού και κάποι@ δε νιώθει άνετα, όπως επίσης να δημιουργήσετε ένα δίκτυ προστασίας / δομές υποστήριξης. Παρομοίως, καθ' όλη τη διάρκεια των δραστηριοτήτων κι ακόμη και μετά από αυτές. Το άτομο που αναλαμβάνει τον συντονισμό έχει την ευθύνη να είναι ενήμερο σχετικά με τα συναισθήματα των συμμετεχόντων. Δε ξέρετε ποτέ τι μπορεί να φέρετε στην επιφάνεια κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων. Γι' αυτούς τους λόγους να θυμάστε πάντα: **Τα συναισθήματα έχουν αξία!** Στον απολογισμό και στις δραστηριότητες αξιολόγησης/συλλογισμού μην παραλείψετε να αξιολογήσετε και να συζητήσετε όχι μόνο για τις δραστηριότητες και το περιεχόμενο τους αλλά και για τα συναισθήματα που προκάλεσαν.

3. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΣΦΑΛΟΥΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΣΕ ΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Η ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΝΟΣ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ

- Ένα μέρος στο οποίο τ@ συμμετέχοντ@ νιώθουν ότι δε θα κριθούν για το ποι@ είναι ή για κομμάτια του εαυτού τους
- Δεν έρχονται αντιμέτωπ@ με επιθετικές συμπεριφορές βασισμένες στην έλλειψη γνώσης ή κατανόησης
- Νιώθουν άνετα να μοιραστούν τα συναισθήματά τους και τις σκέψεις τους (εάν το επιθυμούν)

Ένα τέτοιου είδους ασφαλές περιβάλλον δεν προκύπτει έτσι απλά, πρέπει να δημιουργηθεί και να διατηρηθεί. Είναι πολύ σημαντικό να τ@ κάνετε όλ@ να αισθανθούν ελεύθερ@ να είναι ο εαυτός τους και να μοιραστούν τις σκέψεις τους. Γι' αυτόν τον λόγο δημιουργήσαμε κάποιες λίστες για κάθε διαφορετικό βήμα και κομμάτι του σεμιναρίου.

Λίστα προετοιμασίας

- ☐ Σκεφτείτε με ποιον τρόπο θα μπορούσατε να δημιουργήσετε ένα ασφαλές περιβάλλον
- ☐ Δημιουργήστε και παρουσιάστε οδηγίες χρησιμοποιώντας συμπεριληπτική γλώσσα: πείτε «αυτό το άτομο στα αριστερά» αντί για «το κορίτσι στα αριστερά», ρωτήστε «έχεις κάποιο σύντροφο;» αντί για «έχεις αγόρι;», απευθυνθείτε στην ομάδα ως «παιδιά»
- ☐ Σιγουρευτείτε πως καμία δραστηριότητα δεν αναγκάζει κανέναν να αποκαλύψει τον σεξουαλικό του προσανατολισμό: ελέγξτε τις δραστηριότητές σας και σιγουρευτείτε πως το να μοιραστεί κανείς τις εμπειρίες του είναι εντελώς προαιρετικό και υπενθυμίστε στα άτομα που συμμετέχουν πως έχουν το δικαίωμα να μην αποκαλύψουν προσωπικές τους πληροφορίες. Στην αρχή των δραστηριοτήτων προειδοποιήστε τ@ συμμετέχοντ@ για το τι μπορεί να συμβεί.
- ☐ Λάβετε υπόψη σας τις διαφορετικές ικανότητες του κάθε σώματος: μην υποθέτετε πως όλοι είναι αρτιμελείς (σκεφτείτε το ενδεχόμενο πρόσβασης αναπηρικού αμαξιδίου), σκεφτείτε εάν στις δραστηριότητες μπορούν να συμμετέχουν όλα τα άτομα με διαφορετικές ικανότητες (τρέξιμο, πήδημα...)
- ☐ Δομή καταλύματος: αυτό θα πρέπει να το γνωρίζετε εξ αρχής για

να μπορέσετε να ζητήσετε πληροφορίες στις αιτήσεις συμμετοχής του προγράμματος (να είστε ξεκάθαροι σχετικά με αυτό), π.χ. αναφορικά με το μπάνιο, το μέγεθος των δωματίων

- ☐ Δημιουργήστε μία δραστηριότητα κατά την οποία μπορούν κατασκευαστούν καρτελάκια με την προσφώνηση και την προτιμώμενη αντωνυμία του καθενός. Βεβαιωθείτε επίσης πως η δραστηριότητα επεξηγεί πόσο σημαντικές είναι οι αντωνυμίες.

Αίτηση

- ☐ Ρωτήστε εάν γενικά υπάρχουν κάποιες ανάγκες οι οποίες θα πρέπει να ληφθούν υπόψη, όχι μόνο οι αλλεργίες, αλλά και η προσβασιμότητα κλπ. Η ερώτηση αυτή να είναι ανοικτού τύπου στην αίτηση έτσι ώστε όλ@ να μπορούν να γράψουν οτιδήποτε επιθυμούν εκεί
- ☐ Μη ρωτήσετε το φύλο του καθενός στην αίτηση. Εάν πρέπει να το κάνετε, δημιουργήστε την ερώτηση ανοικτού τύπου (χωρίς επιλογές) και επιτρέψτε την επιλογή του να μην απαντηθεί.
- ☐ Εξηγήστε γιατί ζητάτε να μάθετε το φύλο.
- ☐ Διευκρινίστε εάν χρειάζεστε τα ονόματα από επίσημα έγγραφα (για την εγγραφή) ή το προσωπικό όνομα του ατόμου. Να δηλώσετε ότι δε θα μοιραστείτε τα ονόματα που βρίσκονται στα έγγραφα, διασφαλίστε εχεμύθεια.
- ☐ Χώροι: βεβαιωθείτε πως το κατάλυμα δεν έχει δυαδικούς χώρους (τοποθετήστε ουδέτερα αυτοκόλλητα σε τυχόν δυαδικούς χώρους)
- ☐ Αίτηση: Οι χώροι στο κατάλυμα δεν είναι χωρισμένοι ανάλογα με το φύλο. Εάν έχετε κάποια προτίμηση σχετικά με αυτό (π.χ. θα προτιμούσατε να διαμένετε σε ένα δωμάτιο με άτομα του ίδιου φύλου), παρακαλώ αναφέρετέ το.
- ☐ Ιδιωτικοί χώροι: βεβαιωθείτε πως υπάρχουν αποδυτήρια και μπάνια όπου δεν επιτρέπεται η είσοδος σε παραπάνω από ένα άτομο – εάν αυτό δεν είναι εφικτό, αναφέρετέ το στο φυλλάδιο πληροφοριών.

Ομαδική Συμφωνία

Στην αρχή ενός προγράμματος, υπάρχουν τρία βασικά πράγματα που πρέπει να συζητηθούν/γίνουν.

- ☐ Κανόνες του σπιτιού
- ☐ Δραστηριότητες για να σπάσει ο πάγος ανάμεσα σας: για να γνωρίσετε ο ένας τον άλλον και για να δημιουργήσετε ένα κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης
- ☐ Ομαδική συμφωνία: Ισχύει για τους εκπαιδευτές/διοργανωτές και για τα@ συμμετέχοντα@

Η ομαδική συμφωνία πρέπει να επιτευχθεί από την αρχή (όσο το δυνατόν νωρίτερα). Πριν την ομαδική συμφωνία, δώστε βάση σε δραστηριότητες οι οποίες είναι λιγότερο προσωπικές, απλά παιχνίδια ονομάτων κλπ. Κάποιες τεχνικές για να επιτευχθεί η ομαδική συμφωνία θα μπορούσαν να είναι:

- Τεχνική της χιονοστιβάδας (αρχικά συζητήστε το σε ζευγάρια και μετά όλοι μαζί)
- Βασικές ερωτήσεις: Τι χρειάζομαι; Τι με κάνει να νιώθω ασφαλής; Πότε νιώθω ασφαλής;
- Ανταλλαγή ιδεών στην ομάδα – η ομάδα χωρίζεται σε ακόμη μικρότερες ομάδες και συζητούν μεταξύ τους
- Σιωπηλές συζητήσεις
- Post-its: Ο καθένας γράφει από ένα ξεχωριστά και το άτομο που έχει αναλάβει τον συντονισμό τα κατηγοριοποιεί στον πίνακα παρουσιάσεων
- Προτοιμασία αρχικά μιας μικρότερης ομαδικής συμφωνίας (που πραγματεύεται αδιαμφισβήτητα θέματα όπως το να σηκώνει κανείς χέρι, τους κανόνες του σπιτιού κλπ) και στη συνέχεια μιας μεγαλύτερης ομαδικής συμφωνίας (σχετικά με τις γνώσεις μας πάνω σε χαρακτηριστικά συνυφασμένα με συγκεκριμένες κουλτούρες)
- Προτοιμασία προτάσεων που δημιουργήθηκαν από τους εκπαιδευτές/διοργανωτές (όπως π.χ. ο κανόνας Λας Βέγκας, μία λέξη-ασφαλείας που μπορεί να χρησιμοποιηθεί όταν κάποιος δεν καταλαβαίνει π.χ. “πράσινα άλογα”)

Άτομο εκτάκτου ανάγκης

- ☐ Κάποιο άτομο το οποίο έχει περάσει εκπαίδευση πάνω σε θέματα φύλου και επομένως θα μπορούσε να είναι το άτομο εκτάκτου ανάγκης το οποίο μπορεί να είναι φυσικά παρών στο σεμινάριο ή διαθέσιμο οποιαδήποτε στιγμή μέσω τηλεφώνου
- ☐ Μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί του και να ζητήσετε συμβουλές σε περίπτωση ομοφοβικών/σεξιστικών/καταπιεστικών σχολίων ή πράξεων
- ☐ Εάν δεν υπάρχει άτομο εκτάκτου ανάγκης φυσικά παρόν ή μέλος της διοργανώτριας ομάδας, μπορείτε να έρθετε σε επαφή με μία ομάδα με σχετική εξειδίκευση, με τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης ή κάποια προσωπική επαφή. Δημιουργήστε μία λίστα με χρήσιμα τηλέφωνα σε περίπτωση εκτάκτου ανάγκης (ομο/αμφι/τρανσοφοβιάς αλλά και διάφορων άλλων προβλημάτων)
- ☐ Ως συντονιστ@, να συνειδητοποιείτε πότε δεν μπορείτε να λύσετε κάποιο πρόβλημα και να αποδέχεστε βοήθεια ή έχετε έτοιμο ένα εναλλακτικό πλάνο
- ☐ Πρόσωπο ασφαλείας: ένα επιπλέον άτομο (συνήθως υπεύθυνο της διοικητικής υποστήριξης) διαθέσιμο να παρέχει συμβουλές σε περίπτωση που τ@ συμμετέχοντ@ θέλουν εμπιστευτικά να

μοιραστούν έντονα συναισθήματα. Μπορεί επίσης να είναι ο συνδυαστικός κρίκος ανάμεσα στ@ συμμετέχοντ@ και στην ομάδα προετοιμασίας αλλά σε γενικά πλαίσια δε μοιράζονται τίποτα προσωπικό.

- ☐ Βεβαιωθείτε πως τ@ συμμετέχοντ@ μπορούν να πλησιάσουν οποιοδήποτε άτομο από την ομάδα προετοιμασίας σε περίπτωση που το χρειαστούν
- ☐ Θυρίδα ασφαλείας – με ξεκάθαρους κανόνες
- ☐ Σε τακτά διαστήματα να ελέγχετε τις δομές εξουσίας στην ομάδα. Ευαισθητοποιήστε την ομάδα σχετικά με τα προνόμια που βίωσαν κάποι@ συμμετέχοντ@ όπως επίσης και προβλήματα που προκύπτουν από κανονιστικές εικασίες. Αφιερώστε χρόνο στο να καθοδηγήσετε τ@ συμμετέχοντ@ να κάνουν αυτή την ανασκόπηση
- ☐ Συμπεριλάβετε θέματα αναφορικά με το φύλο στις ανασκοπήσεις των ομάδων ή αφιερώστε χρόνο στο θέμα γενικότερα

Φροντίδα των προσώπων ή του χώρου στο σεμινάριο/στην εκπαίδευση/στο εθελοντικό πρόγραμμα /στην ανταλλαγή

- ☐ Ενθαρρύνετε τ@ συμμετέχοντ@ να αναπτύξουν μία αυτοοργάνωση σχετικά με τα καθήκοντα/ τις εργασίες. Η αυτοοργάνωση αυτή να μην βασίζεται στο φύλο αλλά στη προθυμία των συμμετεχόντων, καθώς και τις σωματικές τους δυνατότητες. Αφού καθοριστούν τα καθήκοντα/οι εργασίες που πρέπει να εκτελεστούν τ@ συμμετέχοντ@ μπορούν να γράψουν το όνομα τους δίπλα από την εργασία που θέλουν να αναλάβουν
- ☐ Οργανώστε μια δραστηριότητα πάνω στη σημασία της φροντίδας των ατόμων και του χώρου μέσα στα πλαίσια της ομάδας: Γιατί είναι απαραίτητη; Με ποιό τρόπο συνδέεται με το φύλο και γιατί;
- ☐ Καθορίστε τι είδους εργασίες υπάρχουν/ πρέπει να γίνουν ανάλογα με την τοποθεσία ή το πλαίσιο του προγράμματος (όπως μαγείρεμα, καθάρισμα, χρονομέτρηση, αμοιβαία φροντίδα) και περιγράψτε τις λεπτομερώς (π.χ. καθάρισμός του τραπεζιού και του πατώματος κάτω από το τραπέζι)

- Φροντίστε το κάθε άτομο να γνωρίζει τι περιμένουμε από αυτό
- Αναθέστε τις εργασίες το συντομότερο δυνατό για να αποφύγετε τη διάχυση ευθυνών
- Δημιουργήστε ένα σύστημα λογοδοσίας
- Τα καθήκοντα θα πρέπει να διατυπωθούν με τρόπο σαφή και ακριβή
- Συμπεριλάβετε τη φροντίδα για τα άτομα και τον χώρο στο πρόγραμμα. Βεβαιωθείτε εκ των προτέρων ότι είναι ορατή. Αν

είστε σε ξενοδοχείο με δικό του προσωπικό, βεβαιωθείτε ότι τ@ συμμετέχοντ@ αντιλαμβάνονται και σέβονται τη δουλειά του προσωπικού (δημιουργήστε χώρο όπου το προσωπικό θα μπορεί να εκφραστεί)

Εκπαίδευση συντονιστών

- ☐ Όταν διοργανώνετε ένα πρόγραμμα σχετικό με θέματα φύλου/ σεξουαλικότητας, εξετάστε τη πιθανότητα να οργανώσετε μία εκπαίδευση συντονιστών/ αρχηγών ομάδων.
- ☐ Εξετάστε την πιθανότητα επίσης, να οργανώσετε μία τέτοιου είδους εκπαίδευση ακόμη και αν το πρόγραμμα δεν είναι πάνω σε αυτές τις θεματικές έτσι ώστε να αποτρέψετε τον αποκλεισμό ατόμων.
- ☐ Διασφαλίστε ότι τα άτομα που θα κάνουν τον συντονισμό περνάνε από μία διαδικασία αυτοκριτικής έτσι ώστε να εντοπίσουν έννοιες κανονικότητας που μπορεί να μην έχουν αποδομήσει, τα προνόμιά τους κτλ.
- ☐ Τα άτομα που συντονίζουν/προσωπικό μπορούν να περάσουν από εκπαίδευση και να μεταδώσουν τη γνώση σε άλλους διεξάγοντας εργαστήρια/δραστηριότητες με αυτούς

Από ασφαλές περιβάλλον, ασφαλές δωμάτιο

- ☐ Σε περίπτωση που ο χώρος διαμονής το επιτρέπει, είναι βοηθητικό το να υπάρχει ένα ασφαλές μέρος, ένα ασφαλές δωμάτιο (ένα δωμάτιο βολικό και ήσυχο)
- ☐ Τ@ συμμετέχοντ@ μπορούν να καταφύγουν σε αυτό το δωμάτιο αν χρειαστούν να μείνουν μόν@ σε ένα ήρεμο περιβάλλον.
- ☐ Κανόνας για το δωμάτιο: να ζητάς άδεια για να εισέλθεις σε περίπτωση που κάποιος είναι ήδη μέσα (μπορεί να συζητηθεί στη συμφωνία της ομάδας)

Η Συναίνεση

αναφέρεται σε συμφωνία μεταξύ ατόμων που είναι σε θέση να δώσουν συναίνεση και έχουν την δυνατότητα να την αποσύρουν οποιαδήποτε στιγμή. Εφαρμόζεται σε όλες τις καταστάσεις αλλά είναι ιδιαίτερα σημαντική σε σχέση με τη σεξουαλική δραστηριότητα. Το παρακάτω βίντεο χρησιμοποιεί το τσάι σαν αναλογία για τη συναίνεση στο σεξ: Συναίνεση – τόσο απλή όσο το τσάι <https://www.youtube.com/watch?v=e9XNFu1OVZs>

Κάτι το οποίο δεν αναφέρεται στο βίντεο αυτό είναι ότι δεν θα έπρεπε το κάθε άτομο να έχει ευθύνη να δείξει ρητά την έλλειψη συναίνεσης. Το να πεις «όχι» δεν είναι πάντα δυνατό, εύκολο ή ασφαλές. Αντ'αυτού η ευθύνη του κάθε ατόμου θα έπρεπε να είναι να σιγουρευτεί ότι έχει την συναίνεση του ατόμου με το οποίο αναπτύσσει σεξουαλική δραστηριότητα. Η έλλειψη ενός ξεκάθαρα «Ναι» σημαίνει «Όχι».

4. ΠΙΘΑΝΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΝΟΣ ΑΣΦΑΛΟΥΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Προβλήματα που αφορούν το ασφαλές περιβάλλον μπορούν να προκύψουν ως εξής:

- Έμφυλοι χώροι, π.χ. διαχωρισμός δωματίων που δε συμπεριλαμβάνει τα άτομα που προσδιορίζουν τον εαυτό τους εκτός των πλαισίων της δυαδικότητας του φύλου.
- Έμφυλος διαχωρισμός καθηκόντων: π.χ. βάσει της υπόθεσης ότι οι γυναίκες δε θα έπρεπε να σηκώνουν βαριά αντικείμενα λόγω του φύλου τους.
- Σχόλια και επιθέσεις μικρής έντασης που βασίζονται στο φύλο και τον σεξισμό, π.χ. το να πεις σε κάποια γυναίκα λόγω της ηλικίας της ότι είναι ώρα να σκεφτεί να κάνει παιδιά και να παντρευτεί.
- Σχόλια και επιθέσεις μικρής έντασης που βασίζονται στον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ομοφοβία/αμφιφοβία/ άλλου τύπου προκατάληψη, π.χ. «Πώς είσαι τόσο σίγουρη ότι είσαι λεσβία αν δεν έχεις κάνει σεξ με άντρα;»
- Διαθεματικά σχόλια/ επιθέσεις μικρής έντασης, π.χ. «Δεν έχουμε ομοφυλόφιλους στη χώρα μου. Δεν υπάρχει πρόβλημα»
- Να κρίνεις κάποιον βάσει στερεοτύπων και ετεροκανονικότητας π.χ. «Χρειαζόμαστε ισορροπία φύλων στα εθελοντικά προγράμματα, πώς αλλιώς θα σχηματιστούν ζευγάρια;»
- Διαφοροποίηση συμπεριφοράς βάσει φύλου, π.χ. μη αποδοχή της εξουσίας μιας γυναίκας στον ρόλο της συντονίστριας προγράμματος
- Σεξουαλικοποιημένη συμπεριφορά/ σχόλια, π.χ. «Έχω αδυναμία στις γυναίκες από την Ανατολική Ευρώπη»
- Σεξουαλική βία π.χ. πίεση σε κάποιο άτομο να προβεί σε σεξουαλικές δραστηριότητες που δεν το ενδιαφέρουν/ το κάνουν να αισθάνεται άβολα
- Και άλλα

Είναι σημαντικό ως συντονιστ@ προγράμματος να έχετε

επίγνωση αν τέτοιου είδους θέματα προκύπτουν στο πρόγραμμά σας, καθώς και να χτίσετε σχέσεις εμπιστοσύνης με τ@ συμμετέχοντ@ έτσι ώστε να αισθάνονται ασφαλείς να σας ενημερώσουν σε περίπτωση που προκύψει κάτι από τα παραπάνω. Το ίδιο ισχύει και για οποιοδήποτε συντονιστ@ εκπαιδεύσεων, σεμιναρίων, εκπαιδευτικών επισκέψεων ή άλλων προγραμμάτων για νέους

Ακολουθούν κάποιες προτάσεις για το **πώς μπορείτε να αντιδράσετε** σε τέτοιες περιπτώσεις:

Αποφύγετε τους δυαδικούς διαχωρισμούς (όπως διαχωρισμός της ομάδας ή των καθηκόντων μεταξύ «ανδρών» και «γυναικών») σε οποιοδήποτε σημείο του προγράμματος. Εάν παρατηρήσετε μία τέτοια πρακτική, π.χ. στις εργασίες της κουζίνας, ξεκινήστε μια συζήτηση προβληματισμού πάνω στο θέμα σε έναν ασφαλή χώρο όπου ο καθένας θα μπορεί να μοιραστεί σκέψεις και συναισθήματα. Σιγουρευτείτε ότι κανείς δεν κατηγορείται/ νομίζει πως κατηγορείται.

Οι αντιδράσεις σε επιθέσεις μικρής έντασης και σχόλια που αναφέρονται παραπάνω πρέπει να ποικίλλουν και να είναι συγκεκριμένες για την κατάσταση που αντιμετωπίζετε.

Πρώτα απ' όλα, ανεξάρτητα από το σχόλιο, θα πρέπει να κάνετε μια **ιδιωτική συζήτηση** με το άτομο, ώστε να κατανοήσει τους λόγους για τους οποίους αυτή η συμπεριφορά μπορεί να θεωρηθεί μη αποδεκτή, μπορεί να βλάψει, να προσβάλει και να αναπαράγει στερεότυπα. Προσπαθήστε να μην κατηγορήσετε το άτομο που έκανε το σχόλιο λαμβάνοντας υπόψη τον τρόπο που αυτό εκφράστηκε. Μπορείτε να ξεκινήσετε με : "Ξέρω ότι αυτό το σχόλιο δεν σημαίνει τίποτα για σένα, αλλά...". Αυτό φυσικά αλλάζει εάν επιμένουν να κάνουν το ίδιο σχόλιο, παρόλο που τους ζητήσατε να μην το κάνουν ή / και αν κρίνετε ότι το άτομο ήθελε ενεργά να προσβάλει ή να βλάψει τους γύρω του.

Έπειτα, ανεξάρτητα από την κατάσταση, φροντίστε αμέσως μετά το συμβάν **να μιλήσετε με το άτομο / άτομα που επηρεάστηκαν από το σχόλιο**. Βεβαιωθείτε ότι αισθάνονται καλά και δείτε αν μπορείτε να τους βοηθήσετε με οποιονδήποτε τρόπο.

Αν το σχόλιο γίνει μπροστά σε άλλα άτομα, θα πρέπει να αναφερθείτε στο περιστατικό μπροστά σε όλη την ομάδα, είτε αμέσως μετά είτε στην απογευματινή συζήτηση ανασκόπησης. Θα βρείτε μεθόδους για τέτοιου είδους καταστάσεις στη πλήρη εκδοχή του εγχειριδίου. Με τη βοήθεια του λεξικού που θα βρείτε στη πλήρη εκδοχή του εγχειριδίου ίσως μπορέσετε να

διευκρινίστε το τι ακριβώς συνέβη.

Αν δείτε ότι κάποια άτομα συνεχίζουν να κάνουν σχόλια παρά το ότι το έχετε συζητήσει πολλές φορές μπορείτε να κάνετε μία προσθήκη στη **συμφωνία της ομάδας**. Αυτό μπορεί να είναι μια απλή διευκρίνιση να μην γίνονται σχόλια ή επιθέσεις, αλλά μπορεί επίσης να είναι ένας νέος κανόνας όπως π.χ. κάθε φορά που ακούς ένα σεξιστικό ή (όμο-άμφι-τρανς)φοβικό σχόλιο πες τη φράση “πράσινα βουνά” (θα μπορούσε να είναι οποιαδήποτε φράση, αρκεί να είναι ουδέτερη). Με αυτόν τον κανόνα δίνετε την ευκαιρία σε πιο ντροπαλά άτομα να επισημάνουν κάτι που τα κάνει να αισθάνονται άβολα χωρίς να χρειάζεται να βρουν τις κατάλληλες λέξεις ή να επιβαρυνθούν ψυχολογικά.

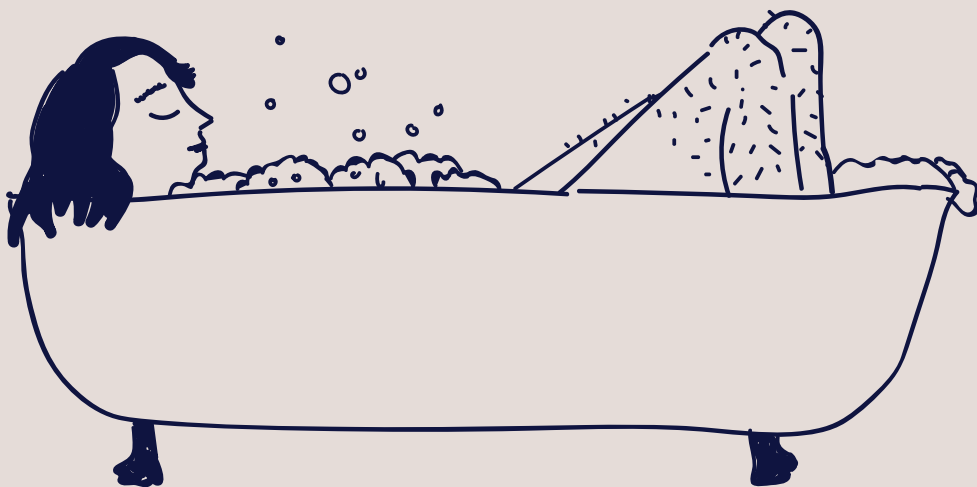
Κανένα σεξιστικό ή (όμο-άμφι-τρανς)φοβικό σχόλιο δε θα γίνει ανεκτό. Όταν συντονίζετε προγράμματα να έχετε επίγνωση ότι οποιοδήποτε σεξιστικό ή (όμο-άμφι-τρανς)φοβικό σχόλιο μπορεί να προκαλέσει αισθήματα ανασφάλειας στην ομάδα. Ακόμη και κάποιο άτομο στο οποίο δεν αναφέρεται άμεσα το σχόλιο μπορεί να το ακούσει και να αποφασίσει ότι δεν εμπιστεύεται ούτε το άτομο που το είπε, αλλά ούτε και εσάς ως συντονιστ@ διότι δεν παρεμβήκατε / αντιδράσατε.

Σε περίπτωση σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης, περίπτωση για την οποία δε βρήκαμε από παράδειγμα στην ανάλυση των στοιχείων μας αλλά παρόλα αυτά ξέρουμε ότι συμβαίνει, **μην καθυστερείτε ποτέ να αντιδράσετε!** Αν κάποιο άτομο: αγγίζει κάποιο άλλο με τρόπο με τον οποίο κάνει το δεύτερο να αισθανθεί άβολα, το πιέσει να προβεί σε οποιαδήποτε σεξουαλική δραστηριότητα (αρχίζοντας με το φιλή), εκμεταλλευτεί άτομο που έχει πει υπερβολικά (αρχίζοντας ήδη με το άγγιγμα), δείχνει το σώμα του με σεξουαλικό τρόπο σε ένα άλλο άτομο χωρίς να υπάρχει συναίνεση, ποτέ μην περιμένετε! Λάβετε αμέσως δράση, επισημάνετε ό,τι δεν είναι εντάξει/αποδεκτό και σιγουρευτείτε ότι η βία/παρενόχληση θα πάψει. Μετά από την παρέμβαση αυτή μπορείτε να σκεφτείτε πώς θα συνεχίσετε, αλλά το πρώτο αυτό βήμα πρέπει να γίνει.

Έπειτα, ανάλογα με τη σοβαρότητα του περιστατικού, μπορείτε να σκεφτείτε το ενδεχόμενο να αποκλείσετε κάποι@ από ένα πρόγραμμα (με ομαδική απόφαση αν είναι εφικτό), ή να οργανώσετε μία συζήτηση με όλη την ομάδα έτσι ώστε να μιλήσετε για το περιστατικό και να μοιραστείτε τις σκέψεις σας πάνω σε αυτό. Οποιαδήποτε απόφαση λάβετε πρέπει να είναι σύμφωνη με το άτομο στο οποίο ασκήθηκε βία ή παρενόχληση. Σιγουρευτείτε ότι καμία πράξη/απόφασή σας δεν κάνει το άτομο αυτό να αισθανθεί ακόμη μεγαλύτερη ανασφάλεια. Αν αδυνατείτε

να χειριστείτε την κατάσταση καλέστε την οργάνωσή σας και συζητήστε το μαζί τους.

Εντοπίστε τις δικές σας προκαταλήψεις και προνόμια τόσο πριν όσο και κατά τη διάρκεια του προγράμματος. Όπως και τα άλλα άτομα στο εθελοντικό πρόγραμμα, έτσι και εσείς ζείτε σε αυτήν την κοινωνία που υποστηρίζει το δυαδικό μοντέλο και επιβάλει κανονικότητες. Ποιες είναι οι κανονικότητες που έχετε εσωτερικεύσει και θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ικανότητα σας να εντοπίσετε τα παραπάνω προβλήματα; Μήπως δημιουργείτε και εσείς τέτοιου είδους καταστάσεις; Τι προνόμια έχετε; Πώς επηρεάζουν τα προνόμια αυτά τον τρόπο που αλληλεπιδράτε με άλλα άτομα και το πως τα άτομα αυτά σας αντιλαμβάνονται; Έχετε κατα νου αυτά καθόλη τη διάρκεια του προγράμματος.

5. ΕΡΓΑΛΕΙΑ- ΜΕΘΟΔΟΙ ΜΗ ΤΥΠΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

5.1. Η ιστορία του ονόματός μου

Θέμα: Η σχέση του κάθε ατόμου με το ίδιο του το όνομα, αντωνυμίες

Στόχος: Γνωριμία

Να δώσετε την ευκαιρία στ@ συμμετέχοντ@ να δηλώσουν ξεκάθαρα ποια αντωνυμία προτιμούν να χρησιμοποιείτε όταν αναφέρεστε σε αυτ@

Κοινό: Μπορεί να γίνει στα πλαίσια εθελοντικών προγραμμάτων, σεμιναρίων, εκπαιδεύσεων, εκπαιδεύσεων συντονιστών προγραμμάτων, εκπαιδεύσεων προετοιμασίας κ.α. επίσης σε σχολεία ή με άλλες ενδιαφερόμενες ομάδες

Προβλεπόμενος Χρόνος: 30 – 45 λεπτά

Μέθοδος: Συζήτηση

Υλικά: Αφίσες με ερωτήσεις

Εισαγωγή: 5 λεπτά

Παιχνίδι γνωριμίας (ονόματα)

Κύρια Δραστηριότητα: 30 - 40 λεπτά

Τοποθετήστε στον τοίχο μια αφίσα με τις εξής ερωτήσεις:

“Η ιστορία του ονόματός μου:

Τι εμπειρίες έχεις συνδέσει με το όνομά σου;

Μπορεί συνήθως ο κόσμος να προφέρει σωστά το όνομά σου;

Τι σημαίνει το όνομά σου;

Τι αντωνυμία πρέπει να χρησιμοποιεί κάποι@ που αναφέρεται σε σένα;

Μπορεί το όνομά σου να μεταφραστεί σε άλλη γλώσσα;

Σου αρέσει το όνομά σου;

Χρησιμοποιείς κάποιο υποκοριστικό;”

Μπορείτε να αφαιρέσετε 2-3 από τις παραπάνω ερωτήσεις αν το επιθυμείτε.

Σημείωση: Συνήθως η δραστηριότητα αυτή συμπεριλαμβάνει ερωτήσεις όπως “Ποιος επέλεξε το όνομα αυτό και γιατί;” “Έχεις αλλάξει ποτέ όνομα;”. Σας προτείνουμε να μη χρησιμοποιήσετε αυτές τις ερωτήσεις καθώς φέρνουν κάποια άτομα (π.χ. Τρανς άτομα) στη δύσκολη θέση είτε να πουν ψέματα, είτε να εξηγήσουν όλη τους την ιστορία και να αναγκαστούν να εκδηλώσουν την ταυτότητά τους σε

χρόνο που δε θέλουν να το κάνουν.

Εξηγήστε στ@ συμμετέχοντ@ ότι θα μοιραστούν μεταξύ τους την ιστορία και τις καθημερινές εμπειρίες που σχετίζονται με το όνομά τους. Ανάλογα με το μέγεθος της ομάδας μπορείτε να επιλέξετε αν η συζήτηση θα γίνει σε μικρές ομάδες των τριών ή τεσσάρων ατόμων ή σε κύκλο με ολόκληρη την ομάδα.

Αν επιλέξετε να γίνει σε μικρότερες ομάδες μπορείτε στο τέλος να επαναφέρετε τ@ συμμετέχοντ@ στον μεγάλο κύκλο όπου κάθε άτομο μπορεί να μοιραστεί ένα πράγμα το οποίο συζητήθηκε.

Καθώς πρόκειται για μια δραστηριότητα γνωριμίας δεν είναι απαραίτητο να γίνει αποτίμηση στο τέλος, αλλά είναι σημαντικό να τονίσετε τη σημασία του σεβασμού και της χρήσης αντωνυμιών που το κάθε άτομο θέλει, με τον τρόπο που θέλει και του ταυριάζει περισσότερο. Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να συνδυαστεί με κάποια άλλη σχετικά με την ενσυναίσθηση και τον σεβασμό στο ασφαλές περιβάλλον.

5.2. Πορτρέτα

Θεμα: Γνωριμία, Αντωνυμίες

Κοινό: Μπορεί να γίνει οπουδήποτε με ομάδες που μόλις γνωρίστηκαν

Μέγεθος Ομάδας: 8 άτομα το ελάχιστο

Προβλεπόμενος Χρόνος: 25 λεπτά

Μέθοδος: Ζωγραφική

Υλικά: ένα χαρτί ανά άτομο, στυλό ή ξυλομπογιές

Εισαγωγή: 5 λεπτά

Τα άτομα θα κάτσουν σε ζευγάρια το ένα απέναντι από το άλλο σχηματίζοντας κύκλο (η μισή ομάδα θα σχηματίσει κύκλο κοιτάζοντας προς τα έξω, η άλλη μισή θα σχηματίσει έναν εξωτερικό κύκλο όπου το κάθε άτομο θα βρίσκεται απέναντι από κάποιο του εσωτερικού κύκλου). Μοιράστε ένα χαρτί και ένα στυλό σε κάθε άτομο. Ζητήστε από ολ@ να γράψουν το όνομα του ατόμου που βρίσκεται απέναντι τους στο πάνω μέρος του χαρτιού.

Κύρια δραστηριότητα: 15 λεπτά

Ζητήστε απ' όλ@ να ζωγραφίσουν το σχήμα του προσώπου του ατόμου που βρίσκεται απέναντί τους. Έπειτα, ζητήστε τους να

ανταλλάξουν χαρτιά με το ζευγάρι τους (έτσι ώστε κάθε άτομο να έχει το χαρτί που γράφει το όνομά του). Η ομάδα στον εξωτερικό κύκλο μετακινείται μία θέση δεξιά.

Όλα ανταλλάσσουν χαρτί ξανά με το καινούριο τους ζευγάρι και ζωγραφίζουν τα μάτια. Ανταλλάσσουν ξανά. Κάθε φορά, αφού ζωγραφίσουν ένα κομμάτι, τα συμμετέχοντα δίνουν πίσω το χαρτί και ο εξωτερικός κύκλος μετακινείται δεξιά. Πρέπει να ζωγραφιστούν τα παρακάτω:

- Μύτη
- Στόμα
- Αυτιά
- Μαλλιά
- Ό,τι θεωρείτε ότι λείπει

Απολογισμός: 5 λεπτά

Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τον χρόνο αυτόν για να κολλήσετε τα πορτρέτα στον τοίχο. Μετά την δραστηριότητα για τις αντωνυμίες, το κάθε άτομο μπορεί να προσθέσει τις αντωνυμίες που προτιμά δίπλα από το όνομα που βρίσκεται στο πορτρέτο.

5.3. Το ΦυλοΜπισκοτάκι

Πηγή: <https://www.genderbread.org/>

Θέμα: Εισαγωγή στη βασική ορολογία

Στόχος: Κατανόηση της βασικής ορολογίας που σχετίζεται με θέματα φύλου και σεξουαλικότητας. Ανάπτυξη της ικανότητας επεξήγησης των όρων αυτών με συνεκτικό τρόπο.

Κοινό: Άτομα με λίγη ή καθόλου εμπειρία και γνώσεις σε θέματα φύλου και σεξουαλικότητας. Εκπαιδευτοί- αρχηγοί ομάδων σε εθελοντικά προγράμματα που χρειάζονται ένα απλό εργαλείο για να εισάγουν αυτή την ορολογία στην ομάδα τους.

Εισαγωγική δραστηριότητα, η οποία μπορεί να γίνει στα πρώτα στάδια μιας εκπαίδευσης ακόμη και αν δεν έχει χτιστεί ακόμη εμπιστοσύνη μέσα στην ομάδα. Σε αυτήν την περίπτωση θα πρέπει να χωρίσετε μικρότερες ομάδες, εξασφαλίζοντας ότι στην κάθε ομάδα συμμετέχουν άτομα που εμπιστεύονται το ένα το άλλο. Διευκρινίστε επίσης, ότι δε χρειάζεται να μοιραστούν κάτι το οποίο δε θέλουν/δεν αισθάνονται άνετα να μοιραστούν.

Προβλεπόμενος Χρόνος: 45 - 60 λεπτά

Μέθοδος: παρουσίαση, συζήτηση σε ομάδα

Υλικά: Προβολέας ή Flipchart. Τυπωμένα αντίγραφα με το ΦυλοΜπισκοτάκι για κάθε άτομο.

Εισαγωγή: 5 λεπτά

Παιχνίδι για να σπάσει ο πάγος ή για χτίσιμο εμπιστοσύνης

Κύρια Δραστηριότητα: 30 λεπτά

Το ΦυλοΜπισκοτάκι είναι ένα οπτικό εργαλείο που επιχειρεί να συνδυάσει διάφορους σημαντικούς όρους που αφορούν θέματα φύλου και σεξουαλικότητας σε ένα μόνο εργαλείο. Για να μπορέσετε να πραγματοποιήσετε τη δραστηριότητα αυτή θα χρειαστεί να επισκεφθείτε τη σελίδα που αναφέρεται παραπάνω (βλ Πηγή) και να διαβάσετε την επεξήγηση των όρων.

Ξεκινήστε με το να μοιράσετε αντίτυπα με το ΦυλοΜπισκοτάκι, ενώ παράλληλα το δείχνετε είτε στον προβολέα είτε με δική σας ζωγραφιά στο flipchart.

Παρουσιάστε τις κατηγορίες στις οποίες εντάσσονται οι διαφορετικοί όροι: Ταυτότητα φύλου, Βιολογικό φύλο, Συναισθηματική Έλξη και Σεξουαλική/Σωματική Έλξη.

Καλέστε [t@ συμμετέχοντ@](mailto:t@συμμετέχοντ@) να εξηγήσουν τους όρους που εντάσσονται σε αυτές τις κατηγορίες. Συμπληρώστε ό,τι δεν εξηγήθηκε και επισημάνετε ό,τι δεν εξηγήθηκε επαρκώς.

Χωρίστε τ@ συμμετέχοντ@ σε ομάδες των τριών. Μεταξύ τους θα συζητήσουν και θα μοιραστούν σκέψεις πάνω στις έννοιες της Έκφρασης Φύλου, Βιολογικού Φύλου, Σεξουαλικής και Συναισθηματικής Έλξης. Ζητήστε τους να τοποθετήσουν ένα σημάδι στο χαρτί για τον εαυτό τους σε σχέση με αυτές τις κατηγορίες. Επισημαίνεται ότι θα πρέπει να βάλουν σημάδι σε κάθε γραμμή και όχι μόνο σε κάθε κατηγορία. Μπορούν να επιλέξουν σε ποιο σημείο της γραμμής τοποθετούν τον εαυτό τους, ενώ τα ποσοστά δε χρειάζεται να προστεθούν.

Απολογισμός: 15 λεπτά

Όταν έχετε πάλι μπροστά σας ολόκληρη την ομάδα, συντονίστε μία συζήτηση πάνω στις ακόλουθες ερωτήσεις:

- Πως αισθάνθηκες σε αυτή τη δραστηριότητα;
- Ήταν εύκολο; Δύσκολο; Γιατί;
- Τι έμαθες;
- Τι σε ξάφνιασε;

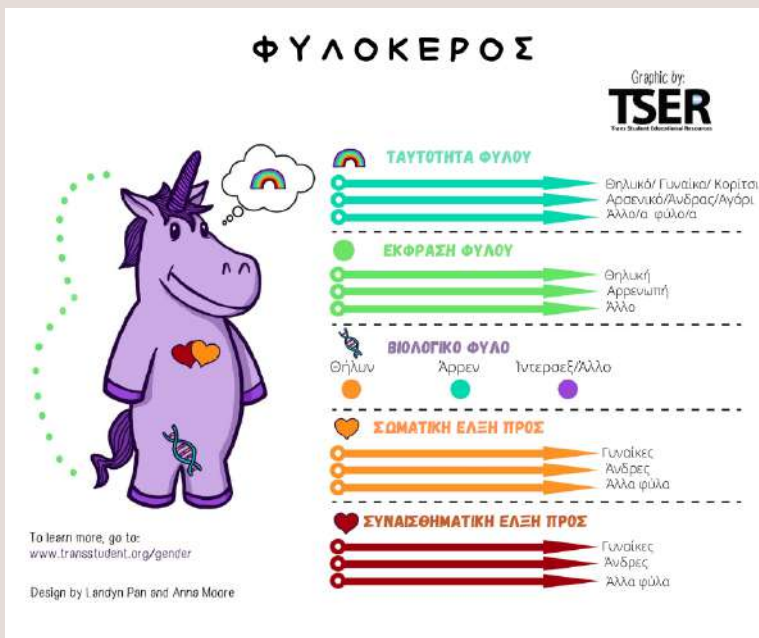
Σιγουρευτείτε πως όλ@ ξέρουν ότι δεν χρειάζεται να μοιραστούν τις προσωπικές τους εμπειρίες και πληροφορίες μπροστά σε ολόκληρη την ομάδα.

Συμπέρασμα: 5 - 10 λεπτά

Επισημαίνετε το πόσο σημαντικό είναι να μην μπερδεύονται οι ορολογίες, κυρίως όσον αφορά στερεότυπα και στιγματισμό ορισμένων ομάδων. Ζητήστε από τ@ συμμετέχοντ@ να μοιραστούν ανάλογα παραδείγματα.

Τέλος, αν το επιθυμείτε μπορείτε να συζητήσετε με τ@ συμμετέχοντ@ σχετικά με τη δυστικότητα του βιολογικού και κοινωνικού φύλου στη κοινωνία μας. Αυτό εξαρτάται από τ@ συμμετέχοντ@.

Παρακάτω, αναφέρεται και ο Φυλόκερος. Ανάλογα με τις γνώσεις και τα ενδιαφέροντα της ομάδας, σας προτείνουμε να χρησιμοποιήσετε αυτή την εικόνα έτσι ώστε η δραστηριότητα να είναι εκτός της δυϊκής αντίληψης του φύλου και να μην αποκλείει κανέν@. Αν χρησιμοποιήσατε το Φυλομπισκοτάκι, διότι δουλεύετε με ομάδες χωρίς πρότερη γνώση στο θέμα και μπορεί να φαίνεται πιο ευνόητο για τ@ συμμετέχοντ@, μπορείτε τουλάχιστον να δείξετε αυτή την εκδοχή για να περάσετε το μήνυμα ότι υπάρχουν επιλογές πέραν του διπόλου αρσενικού-θηλυκού.

5.4. Μου έχει συμβεί - Δε μου έχει συμβεί

Θέμα: Ανασκόπηση, το Φύλο στη Κοινωνία, Εμπειρίες

Σκοπός: Να εμβαθύνουν στο θέμα, να μοιραστούν εμπειρίες, να σκεφτούν πώς το κοινωνικό φύλο επηρεάζει εμάς και την κοινωνία

Κοινό: Μπορεί να γίνει στα πλαίσια εθελοντικών προγραμμάτων, σεμιναρίων, εκπαιδεύσεων, εκπαιδεύσεων συντονιστών προγραμμάτων, εκπαιδεύσεων προετοιμασίας κ.α. επίσης σε σχολεία ή με άλλες ενδιαφερόμενες ομάδες

Χρόνος: 30 – 50 λεπτά

Μέθοδος: Μετακίνηση στον χώρο και συζήτηση

Υλικά: Χαρτοταινία, ένα αρκετά μεγάλο δωμάτιο για να μπορεί να χωρέσει το σύνολο των συμμετεχόντων όταν στέκονται σε μία γραμμή

Λάβετε υπόψη: Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να φέρει στην επιφάνεια προσωπικά συναισθήματα και εμπειρίες. Δεν πρέπει να γίνουν σχόλια πάνω στις τοποθετήσεις των συμμετεχόντων. Το ασφαλές περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί προηγουμένως μπορεί να είναι βοηθητικό.

Εισαγωγή: 5 λεπτά

Στο πάτωμα υπάρχει μία γραμμή από χαρτοταινία. Το συμμετέχοντα στέκονται σε μία ευθεία πάνω στη γραμμή αυτή. Η αριστερή πλευρά της γραμμής είναι η περιοχή του «Μου έχει συμβεί», ενώ η δεξιά πλευρά είναι η περιοχή του «Δε μου έχει συμβεί». Εξηγήστε ότι θα διαβάσετε κάποιες φράσεις και το συμμετέχοντα θα πρέπει να τοποθετηθούν ανάλογα με την προσωπική τους εμπειρία. Διευκρινίστε ότι αν κάποιο δε θέλει να μοιραστεί την απάντηση σε κάποια από τις φράσεις, μπορεί απλά να μη διαλέξει πλευρά και να μείνει στην ίδια θέση.

Κύρια δραστηριότητα: 20 – 35 λεπτά

Διαβάστε τις φράσεις σταδιακά, μία προς μία. Κάθε άτομο απαντάει στην κάθε ερώτηση πηγαίνοντας στην ανάλογη πλευρά.

Σημαντικά πράγματα να διευκρινίσετε καθώς εξηγείτε την δραστηριότητα: Τα ψέματα επιτρέπονται. Κανείς δεν πρέπει να σχολιάσει ή να γελάσει εις βάρος ατόμων που είναι σε διαφορετική θέση από τη δική του.

Μετά από κάθε φράση παρατηρείται η αλλαγή στη τοποθέτηση της ομάδας συνολικά. Μπορείτε είτε να πείτε ότι το συμμετέχοντα δεν επιτρέπεται να μιλάνε ή ότι μπορούν να μιλήσουν μόνο αν αφορά άμεσα τη φράση και πάντα σε εθελοντική βάση. Αν επιτρέπετε τις ομιλίες, θα πρέπει να γίνει ξεκάθαρο ότι ο σχολιασμός και τα γέλια για την τοποθέτηση άλλων ατόμων δεν επιτρέπονται.

Οι φράσεις μπορούν να σχετίζονται με το θέμα του προγράμματός σας. Χρησιμοποιήστε τουλάχιστον 10-12 φράσεις. Ορίστε κάποια παραδείγματα:

- Έχω στείλει γυμνή φωτογραφία μου μέσω διαδικτύου για να τραβήξω την προσοχή.
- Έχω πάρει μέρος σε σεξουαλικές δραστηριότητες με τις οποίες δεν αισθανόμουν 100% άνετα.
- Έχω πάει σε φεμινιστική διαδήλωση.
- Έχω συμμετάσχει σε ομάδες αυτοβοήθειας για άτομα με τάση στη βία.
- Έχω εργαστεί εθελοντικά σε καταφύγιο γυναικών.
- ...

Όπως μπορείτε να δείτε οι θεματικές μπορούν να διαφέρουν. Εξαρτάται από τους στόχους της συνεδρίας και του

προγράμματος.

Απολογισμός: 5 – 10 λεπτά

Έχοντας διαβάσει όλες τις φράσεις προχωρήστε στην ανασκόπηση της δραστηριότητας.

- Πώς ένιωσες όταν ήσουν το μόνο άτομο σε μία πλευρά;
- Πώς ένιωσες όταν ήσουν στην ίδια πλευρά με πολλά άλλα άτομα;
- Τι άλλο παρατήρησες;
- Τι σε εξέπληξε;
- Είχαν όλες οι ερωτήσεις το ίδιο βάρος για εσένα;
- Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στην ατομική και τη κοινωνική οπτική διαφορετικών τοποθετήσεων;

Συμπέρασμα: 5 λεπτά

Το κάθε άτομο έχει μια διαφορετική και ξεχωριστή εμπειρία της ζωής. Η κοινωνία μας βασίζει την οργάνωσή της στη δυσικότητα και στην ετεροκανονικότητα. Περίληψη της συζήτησης των συμμετεχόντων.

5.5. Έμφυλοι χώροι και κανονικότητες

Θέμα: κανονικότητα, έμφυλοι χώροι, προνόμια και έμφυλη βία

Κοινό: Μπορεί να πραγματοποιηθεί σε σεμινάρια και εκπαιδεύσεις για το φύλο, αλλά και σε εθελοντικά προγράμματα ή με άλλες ομάδες που δεν έχουν πολλές γνώσεις πάνω στο θέμα του φύλου. Μην παραλείψετε να αλλάξετε τις ερωτήσεις έτσι ώστε να ταιριάζουν καλύτερα στο εκάστοτε πλαίσιο.

Μέγεθος Ομάδας: 10-12 άτομα το ελάχιστο.

Χρόνος: 90 λεπτά

Μέθοδος: “world cafe”

Υλικά: Τουλάχιστον 4 flipcharts και διαφορετικά δωμάτια ή έναν μεγάλο χώρο. Μην προσπαθήσετε να εφαρμόσετε τη μέθοδο αυτή χωρίς βοήθεια. Χρειάζεστε τουλάχιστον 4 άτομα να γράφουν στα χαρτιά

Λάβετε υπόψη: Αυτή η μέθοδος πρέπει να χρησιμοποιείται σε ομάδες που έχουν ήδη γνώσεις πάνω στο θέμα του φύλου. Οι ερωτήσεις πρέπει να τροποποιηθούν αν δουλεύετε με λιγότερο

έμπειρες ομάδες.

Προετοιμασία:

Πριν τη δραστηριότητα: Ετοιμάστε 4 flipcharts με τις ακόλουθες ερωτήσεις στο κέντρο του χαρτιού:

1. Τι είναι οι νόρμες/κανονικότητα; Πώς βλάπτουν οι νόρμες; Ποιες νόρμες μας επηρεάζουν;
2. Τι είναι οι έμφυλοι χώροι; Μπορείτε να μας δώσετε κάποια παραδείγματα; Γιατί υπάρχουν και πώς δημιουργήθηκαν;
3. Πώς επηρεάζουν τα προνόμιά μας τον τρόπο που βλέπουμε/αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο; Ποιά είναι τα δικά σας προνόμια;
4. Φύλο και βία, ποιά είναι η σύνδεση; Οδηγούν τα στερεότυπα σε βία; Πιστεύετε ότι τα στερεότυπα, οι λέξεις και η γλώσσα που χρησιμοποιούνται μπορούν να οδηγήσουν σε βίαιες συμπεριφορές;

Ορίστε ένα άτομο που θα είναι υπεύθυνο για κάθε τραπέζι και εξηγήστε του ότι πρέπει να παραμείνει στο ίδιο χαρτί-ερώτηση καθόλη τη διάρκεια της δραστηριότητας, να κρατά σημειώσεις στο χαρτί και να εξηγεί σε κάθε καινούρια ομάδα τι συζητήθηκε στον προηγούμενο γύρο.

Εισαγωγή: 5 λεπτά

Χωρίστε τ@ συμμετέχοντ@ σε τέσσερις ομάδες και εξηγήστε ότι θα πρέπει να μετακινηθούν σε διαφορετικά δωμάτια ή χώρους όπου θα δουλέψουν πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα για 10 λεπτά κάθε φορά, κρατώντας σημειώσεις στα χαρτιά.

Κύρια Δραστηριότητα: 50 λεπτά

Μετά από κάθε δεκάλεπτο, κάθε ομάδα μετακινείται στον χώρο όπου βρίσκεται το επόμενο θέμα και το άτομο που είναι υπεύθυνο για κάθε τραπέζι εξηγεί τι συζητήθηκε πριν. Με αυτόν τον τρόπο μπορούν να εμβαθύνουν σε όσα συζητήθηκαν προηγούμενως.

Απολογισμός: 10 λεπτά

Εφόσον έχει ολοκληρωθεί η κύρια δραστηριότητα, όλα τα μέλη μπορούν να επανέλθουν στον ίδιο χώρο και τ@ συντονιστ@ να κάνουν μια περίληψη των κύριων ιδεών που αναφέρθηκαν στις συζητήσεις των ομάδων.

5.6. Το Λουλούδι της Δύναμης

Πηγή: Εμπνευσμένο από <http://tinyurl.com/y4dsooqq>

Θέμα: προνόμιο, προκατάληψη, προσωπικές εμπειρίες σχετικές με το φύλο και την κοινωνία

Στόχοι: ευαισθητοποίηση σχετικά με τις διαφορετικές εμπειρίες των ανθρώπων όσον αφορά το προνόμιο και την προκατάληψη· αναλογιστείτε τις θέσεις σας πάνω στα συγκεκριμένα ζητήματα και τι αισθήματα σας προκαλούν· αναγνωρίστε το δικό σας προνόμιο και κατά πόσο θεωρείστε ευάλωτοι.

Κοινό: Μπορεί να πραγματοποιηθεί στα πλαίσια εθελοντικών προγραμμάτων, σεμιναρίων, εκπαιδεύσεων, εκπαιδεύσεων συντονιστών προγραμμάτων, εκπαιδεύσεων προετοιμασίας κ.α. καθώς και σε σχολεία ή με άλλες ενδιαφερόμενες ομάδες. Ο αριθμός των ομάδων δεν επηρεάζει τη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Προβλεπόμενος χρόνος: 60 λεπτά

Μέθοδος: Αυτοαξιολόγηση, ανταλλαγή απόψεων

Υλικά: τυπωμένα έντυπα με το λουλούδι της δύναμης και αρκετός χώρος ώστε να μπορούν τ@ συμμετέχοντ@ να απαντήσουν στην ερώτηση με ηρεμία και χωρίς να επηρεάζονται από άλλα άτομα.

Τι θα πρέπει να προσέξετε: Οι ομάδες θα πρέπει να γνωρίζονται έτσι ώστε να υπάρχει εμπιστοσύνη μεταξύ τους για να μοιράζονται τις προσωπικές τους ιστορίες με άνεση. Η μέθοδος αυτή ενδέχεται να φέρει στην επιφάνεια ευάλωτες πτυχές της ζωής ενός ανθρώπου, ένα ευαίσθητο για αυτούς ζήτημα, καθώς και να υπογραμμίσει την προνομιούχα θέση άλλων συμμετεχόντων κάνοντας τ@ να νιώσουν ενοχές. Ίσως αναγκάσει κάποι@ συμμετέχοντ@ να αποκαλύψουν το φύλο ή τις σεξουαλικές τους προτιμήσεις σε άτομα με τα οποία θα συνομιλήσουν στα πλαίσια της δραστηριότητας. Άρα θα πρέπει να υπάρχει ο χώρος και ο χρόνος ώστε το κάθε άτομο να απομονωθεί για λίγο όταν η δραστηριότητα έχει ολοκληρωθεί.

Εισαγωγή: 5 λεπτά

Το «Λουλούδι της Δύναμης» είναι ένα εργαλείο που δημιουργήθηκε από Καναδούς εκπαιδευτικούς που μελετούν τις κοινωνικές μεταρρυθμίσεις και μπορεί να χρησιμοποιηθεί από ομάδες με σκοπό να προσδιορίσουν την ταυτότητά τους ατομικά και ως σύνολο, αναφορικά με εκείνους που συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο μέρος της δύναμης στη κοινωνία της οποίας είμαστε μέλη.

Ο πυρήνας του λουλουδιού μας, που μοιάζει με μαργαρίτα, χωρίζεται σε 16 τμήματα, το καθένα από τα οποία αντιπροσωπεύει μια πτυχή ή κατηγορία της κοινωνικής μας ταυτότητας. Ο πυρήνας περιτριγυρίζεται από διπλές σειρές πετάλων, ένα εξωτερικό και ένα εσωτερικό. Τα εξωτερικά πέταλα περιγράφουν κυρίαρχες ή ισχυρές κοινωνικές ταυτότητες, ενώ τα εσωτερικά συμπληρώνονται από τ@ συμμετέχοντ@ και περιγράφουν την κοινωνική ταυτότητα του κάθε ατόμου. Σκοπός της δραστηριότητας είναι να ανακαλύψουν τ@ συμμετέχοντ@ πόσο κοντά ή μακριά βρίσκεται το κάθε άτομο από την κυρίαρχη ταυτότητα της σημερινής κοινωνίας. Όσο περισσότερο ταυτίζονται τα εσωτερικά πέταλα με τα εξωτερικά (ισχυρά), τόσο περισσότερη κοινωνική δύναμη κατέχουν τ@ συμμετέχοντ@.

Κύρια δραστηριότητα:

Βήμα 1ο: 10 λεπτά

Αφού έχετε επεξηγήσει τον σκοπό και τη λογική της δραστηριότητας «Λουλούδι της Δύναμης» και έχετε μοιράσει τις φωτοτυπίες, δουλεύοντας ομαδικά, συμπληρώστε τα εξωτερικά πέταλα του λουλουδιού. Για παράδειγμα, όταν συμπληρώσετε το πέταλο με την κατηγορία της κοινωνικής κυριαρχίας, δε θα δυσκολευτείτε να φτάσετε στο συμπέρασμα ότι το «λευκός» θα πρέπει να τοποθετηθεί στο εξωτερικό πέταλο. Το ίδιο ισχύει και για τα «Ελληνικά» στην κατηγορία της γλώσσας και «ετεροφυλόφιλος/η» στην κατηγορία του σεξουαλικού προσανατολισμού.

Βήμα 2ο: 30 λεπτά

Έπειτα, δουλεύοντας ατομικά ή ανά δύο, προτρέψτε τ@ συμμετέχοντ@ να αναγνωρίσουν σε ποια κατηγορία εμπίπτουν τ@ ιδι@ και να συμπληρώσουν το εσωτερικό πέταλο της φωτοτυπίας τους. Όταν τα εσωτερικά και τα εξωτερικά πέταλα ταυτίζονται, τότε τ@ συμμετέχοντ@ θα πρέπει να χρωματίσουν και τα δύο πέταλα στη φωτοτυπία τους, επιλέγοντας διαφορετικά χρώματα για τις προνομιούχες και ευάλωτες θέσεις τους. Εφόσον ολοκληρωθεί αυτή η διαδικασία, κάθε ζευγάρι μπορεί να συγκρίνει τις απαντήσεις του με αυτές του ζευγαριού που κάθεται απέναντί του, παρατηρώντας ομοιότητες και διαφορές όσο προχωράει η διαδικασία.

Μπορείτε να προτείνετε τις παρακάτω ερωτήσεις που θα καθοδηγήσουν τη συζήτηση των συμμετεχόντων:

- Δυσκολευτήκατε να επιλέξετε τι έπρεπε να συμπληρώσετε στα εσωτερικά πέταλα του λουλουδιού;
- Ποια από τις κατηγορίες ταυτότητας θεωρείτε ότι είναι η

πιο σημαντική για εσάς προσωπικά; Ποια χρησιμοποιείτε περισσότερο για να χαρακτηρίσετε τον εαυτό σας;

- Τι αισθήματα σας προκαλούν οι ταμπέλες στα εσωτερικά πέταλα του λουλουδιού σας; Ποιες από τις εμπειρίες σας είναι συνυφασμένες με αυτές τις πτυχές της ταυτότητάς σας;
- Κατά πόσο οι εμπειρίες αυτές έχουν συμβάλει στη διαμόρφωση του ατόμου που είστε σήμερα;

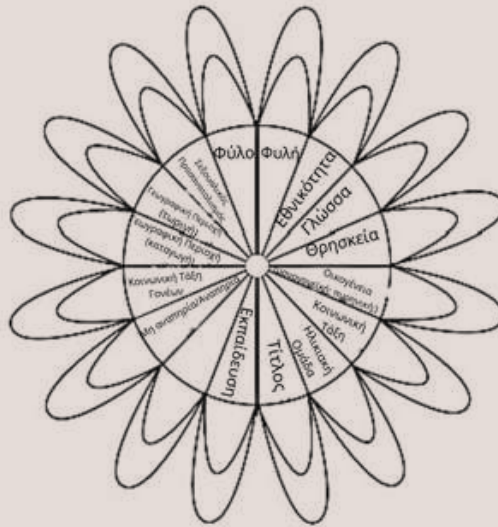
Απολογισμός: 15 λεπτά

Όταν όλες οι επιμέρους ομάδες ολοκληρώσουν τη διαδικασία των ερωτήσεων και βρίσκεστε όλ@ μαζί, μπορείτε να κάνετε ένα μικρό απολογισμό της δραστηριότητας δίνοντάς τους την ευκαιρία να εκφράσουν τα συναισθήματα, τις εντυπώσεις τους, καθώς και τις σκέψεις που τους δημιουργήθηκαν. Μην παραλείψετε να αναφέρετε ότι δεν είναι υποχρεωμέν@ να μοιραστούν αυτά που ειπώθηκαν στις επιμέρους ομάδες, καθώς πρόκειται για ιδιωτικές συζητήσεις.

Καθοδηγητικές ερωτήσεις που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε:

- Πως σας φάνηκε η δραστηριότητα;
- Υπάρχει κάτι που ειπώθηκε στη συζήτηση με την ομάδα σας που θα θέλατε να μοιραστείτε μαζί μας;
- Εντοπίσατε στερεότυπα που δεν έχετε αποδομήσει και επηρεάζουν τον τρόπο που συμπεριφέρεστε; (Ξεκαθαρίστε ότι κανείς δε θα κριθεί από την απάντησή του διότι σε όλους μας εμμένουν στερεότυπα για τα οποία δεν είμαστε υπευθύν@.)
- Συνειδητοποιήσατε πώς εσείς και οι άνθρωποι γύρω σας (ανα)παράγετε το φύλο στην καθημερινή σας ζωή;

Η παρακάτω εικόνα αποτελεί ένα παράδειγμα του πώς μπορεί να σχεδιαστεί «Το Λουλούδι της Δύναμης» και τι κατηγορίες ταυτότητας μπορεί να εμπεριέχει.

5.7. Βαρόμετρο Βίας

Θέμα: Μορφές βίας/ έμφυλη βία

Στόχοι: Κατανόηση και προβληματισμοί για τις διαφορετικές μορφές βίας που βιώνουν και ασκούν οι άνθρωποι σε σχέση με το φύλο και τη σεξουαλικότητά τους.

Κοινό: Μπορεί να πραγματοποιηθεί στα πλαίσια εθελοντικών προγραμμάτων, σεμιναρίων, εκπαιδεύσεων, εκπαιδεύσεων συντονιστών προγραμμάτων, εκπαιδεύσεων προετοιμασίας κ.α. καθώς και σε σχολεία ή με άλλες ενδιαφερόμενες ομάδες.

Προβλεπόμενος χρόνος: 50 λεπτά

Μέθοδος: τεχνική του βαρόμετρου

Υλικά: Τυπωμένα αντίγραφα με δηλώσεις (μία δήλωση ανά σελίδα, τόσο μεγάλη ώστε να γεμίζει τη σελίδα).

Αρκετά ευρύχωρο δωμάτιο, ώστε να μπορούν όλ@ τ@ συμμετέχοντ@ να σταθούν το ένα δίπλα στο άλλο σε μια ευθεία γραμμή.

Εισαγωγή: 5 λεπτά

Το ζήτημα της βίας μπορεί να πυροδοτήσει αντιδράσεις των συμμετεχόντων, οπότε μην παραλείψετε να τους προειδοποιήσετε

Ελεύθερ@ να είμαστε εγώ & εσύ

εξαρχής, αναφέροντας τα περιστατικά βίας που πρόκειται να συζητηθούν κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας. Ξεκινήστε με ένα παιχνίδι, ώστε να δημιουργηθεί ατμόσφαιρα εμπιστοσύνης μεταξύ των συμμετεχόντων και να είστε σίγουροι ότι όλ@ αισθάνονται άνεση και ασφάλεια να συζητήσουν ένα ευαίσθητο ζήτημα μεταξύ τους.

Κύρια δραστηριότητα: 20 λεπτά

Δημιουργήστε μια γραμμή στο πάτωμα χρησιμοποιώντας χαρτοταινία. Στη μια άκρη τοποθετήστε ένα χαρτί με τη φράση «100% βία», και στην άλλη άκρη ένα άλλο χαρτί με τη φράση «0% βία». (προετοιμασία)

Δηλώσεις:

Ένα κορίτσι δε γίνεται αποδεκτό από μία παρέα κοριτσιών επειδή δε βάφεται, ούτε ντύνεται όπως εκείνες.

Ένα αγόρι δε γίνεται αποδεκτό από μία παρέα αγοριών επειδή δεν του αρέσει το ποδόσφαιρο και είναι πιο χαμηλών τόνων.

Σε μια αντιπαράθεση μεταξύ δασκάλου/δασκάλας και μαθήτριας, ο δάσκαλος/η δασκάλα λέει στη μαθήτρια ότι δεν είναι πραγματικό κορίτσι.

Ένα αγόρι αρχίζει να κλαίει κατά τη διάρκεια ενός καυγά/ συζήτησης και οι γύρω του το αποκαλούν «κορίτσι» και «κλαψιάρη».

Ένα αγόρι είναι τρανς και οι υπόλοιποι μαθητές τον αποκαλούν «αυτό».

Όταν ένα αγόρι αποκαλύπτει ότι είναι ομοφυλόφιλος και οι συμμαθητές του αρχίζουν να τον αποφεύγουν.

Κάποιος δηλώνει ότι η ομοφυλοφιλία είναι αμαρτία.

Κάποιος δηλώνει ότι λόγω της γυναικείας βιολογίας οι γυναίκες δεν είναι το ίδιο ικανές να αναλάβουν διευθυντικές θέσεις σε σχέση με τους άντρες.

Κάποιος έγραψε στην πόρτα της τουαλέτας, «Η Κατερίνα είναι πουτάνα».

Μια ομάδα αγοριών αποκαλούν έναν συμμαθητή τους «αδερφή» κατά τη διάρκεια του διαλείμματος. Ο/Η δάσκαλος/α που περνάει από κοντά τους κουνάει απλά το κεφάλι και συνεχίζει να περπατάει.

Η μητέρα ενός μαθητή δηλώνει υποψηφιότητα για τη θέση της εκπροσώπου του συλλόγου γονέων και κάποιοι άλλοι γονείς αποφασίζουν να επικοινωνήσουν με τη διευθύντρια του σχολείου για να της πουν «Εμείς δεν έχουμε κάποιο πρόβλημα με τους ομοφυλόφιλους γονείς αλλά μια λεσβία δεν είναι κατάλληλη για τη θέση της εκπροσώπου του συλλόγου γονέων. Πρέπει να κάνετε

κάτι γι' αυτό.»

Η Λίλα θέλει να αλλάξει σχολείο και να πάει σε ένα που θεωρείται καλύτερο. Εδώ και κάποιες εβδομάδες κάθε φορά που εκείνη σηκώνει το χέρι της για να απαντήσει, τα υπόλοιπα παιδιά σχολιάζουν με ειρωνεία, «όλα τα ξέρεις εσύ...» ή «είσαι ξεφτέρι».

Στο προαύλιο του σχολείου κάποια αγόρια δεν επιτρέπουν σε ένα κορίτσι να παίξει ποδόσφαιρο μαζί τους, επειδή είναι κορίτσι, παρ' όλο που είναι μέλος της ομάδας ποδοσφαίρου.

Ένα αγόρι προσπαθεί να πείσει την κοπέλα του να προχωρήσουν, παρά το γεγονός ότι εκείνη του έχει αρνηθεί εξαρχής.

Ο/Η δάσκαλος/α συνεχώς αγγίζει μια μαθήτρια φαινομενικά κατά λάθος, κάνοντας τη να νιώθει άβολα κάθε φορά που συμβαίνει αυτό.

Στη Γερμανία οι γυναίκες κερδίζουν 20% λιγότερα χρήματα απ' ότι οι άντρες.

Κατά τη διάρκεια μια σχολικής εκδρομής διαπράττεται ένας βιασμός.

Μοιράστε τις εκτυπωμένες δηλώσεις στ@ συμμετέχοντ@ και προτρέψτε τ@ να τις τοποθετήσουν στο σημείο της γραμμής που εκείν@ θεωρούν κατάλληλο, αναλογιζόμεν@ το ποσοστό βίας που θεωρούν ότι αντιστοιχεί στην καθεμία από αυτές. Εξηγήστε ότι μπορούν να αλλάξουν τις θέσεις των δηλώσεων που έχουν τοποθετήσει άλλ@ συμμετέχοντ@ και να συζητήσουν τις αλλαγές μεταξύ τους.

Ενημερώστε τους ότι έχουν 20 λεπτά στα οποία πρέπει να αποφασίσουν ποιες θα είναι οι θέσεις των εκτυπωμένων δηλώσεων. Όταν είναι σίγουρ@ για τις επιλογές που έχουν κάνει μπορούν να σας ενημερώσουν.

Απολογισμός: 20 λεπτά

Καθίστε σε έναν κύκλο με τ@ συμμετέχοντ@ και ζητήστε τους να μοιραστούν τα συναισθήματα και τις σκέψεις που τους προκάλεσε η δραστηριότητα.

Ενθαρρύνετε τ@ να υποδείξουν σημεία που δεν τους άρεσαν, καθώς και τι περιορισμούς εμπεριέχει αυτή η μέθοδος.

Σε περίπτωση που είναι διστακτικ@ μπορείτε να τους προτρέψετε να σκεφτούν:

- Μπορεί να μετρηθεί η βία;
- Ποιος μπορεί να αποφασίσει αν κάτι είναι περισσότερο ή λιγότερο βίαιο;
- Είναι όλες οι μορφές βίας ίδιες;
- Τι είναι η κουλτούρα της έμφυλης βίας και με ποιους

- τρόπους εκφράζεται;
- Υπάρχουν άλλα παραδείγματα που σας ήρθαν στο μυαλό και δε συμπεριλήφθηκαν στις δηλώσεις;

Επίλογος: 5 λεπτά

Δηλώστε ότι θα είστε διαθέσιμοι για οποιοδήποτε σχόλιο ή ανησυχία σχετικά με τη δραστηριότητα.

5.8 Αντιμετώπιση επιθέσεων μικρής έντασης

Θέμα: Επιθέσεις μικρής έντασης

Στόχοι: Πώς αντιμετωπίζουμε επιθέσεις μικρής έντασης; ευαισθητοποίηση για το θέμα των επιθέσεων μικρής έντασης

Κοινό: Συμμετέχοντ@ σε εθελοντικά προγράμματα, σεμινάρια, εκπαιδεύσεις κ.α.

Προβλεπόμενος χρόνος: 30 λεπτά

Μέθοδος: Παρουσίαση, Προβληματισμός

Εισαγωγή: 15 λεπτά

Ο όρος επίθεση μικρής έντασης ενδέχεται να μην είναι ξεκάθαρος. Μην προσπαθήσετε να αποδώσετε κάποιον ορισμό, απλά δείξτε το βίντεο με τίτλο «How microaggressions are like mosquito bites»(Οι επιθέσεις μικρής έντασης είναι σαν τσιμπήματα κουνουπιών) <https://www.youtube.com/watch?v=hDd3bzA7450&t=15s> Έπειτα εξηγήστε στ@ συμμετέχοντ@ τους δύο παρακάτω όρους και προχωρήστε στην απόδοση ορισμών:

- Στερεότυπο (αναζητήστε τη λέξη στο Google και επιλέξτε τον ορισμό που σας ικανοποιεί)
- Κανονικότητα (βλ. Θέμα συζήτησης)

Για να οπτικοποιήσετε τις δύο λέξεις, γράψτε τις σε δύο φύλλα χαρτί και τοποθετήστε τις στο πάτωμα. Αφού τις παρουσιάσετε, εξηγήστε ότι όλοι μεγαλώνουμε με στερεότυπα και κατάλοιπα κανονικότητας που προέρχονται από την κοινωνία της οποίας είμαστε μέλη· κάποια τα υιοθετούμε ενώ άλλα τα αμφισβητούμε. Επομένως, το να έχουμε εσωτερικεύσει κάποια από αυτά δεν είναι ασυνήθιστο, ούτε αποτελεί πρόβλημα, αυτό που έχει σημασία είναι να τα αναγνωρίζουμε, να προβληματιζόμαστε και να τα αμφισβητούμε. Ζητήστε από τ@ συμμετέχοντ@ να σας δώσουν παραδείγματα κανονικότητας. Αν

δεν μπορέσουν να σκεφτούν κάποιο, μπορείτε να προτείνετε την ετεροφυλοφιλία, τα cis άτομα, συγκεκριμένους σωματότυπους, μέλη συγκεκριμένης θρησκείας σε συγκεκριμένες περιοχές, το να είσαι ξανθός σε συγκεκριμένες περιοχές, το να τρως το κυρίως γεύμα σου το μεσημέρι αντί για το απόγευμα, ο τρόπος που χαιρετάμε τους ανθρώπους κ.α. Έπειτα ρωτήστε ποια μπορεί να είναι η σύνδεση μεταξύ κανονικότητας, στερεοτύπων και επιθέσεων μικρής έντασης. Για παράδειγμα, ένας μαύρος άντρας στη Γερμανία που είναι Γερμανός αλλά άλλοι άνθρωποι του λένε «Μιλάς πολύ καλά Γερμανικά. Από πού είσαι;», ή ένα ομοφυλόφιλο άτομο που το ρωτούν «Πότε συνειδητοποίησες ότι είσαι ομοφυλόφιλος; Έχεις φιλήσει ποτέ άτομο του αντίθετου φύλου;».

Απολογισμός: 5 λεπτά

Ορίστε κανόνες για το πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τέτοιου είδους συμπεριφορά στη συνέχεια της δραστηριότητας. Για παράδειγμα, επιλέξτε μία λέξη που θα χρησιμοποιείτε κάθε φορά που εντοπίζετε κάποια επίθεση μικρής έντασης, ώστε να επιστήσετε εκεί την προσοχή χωρίς να χρειάζεται να δώσετε περαιτέρω εξηγήσεις. Υποθέστε ότι όλα τα μέλη έχουν τις καλύτερες προθέσεις· να είστε ξεκάθαροι όταν εξηγείτε γιατί αντιλαμβανόμαστε κάτι ως επίθεση μικρής έντασης, σε περίπτωση που δεν το κατανοεί το άτομο που το κάνει· αν δεν μπορέσετε να το επικοινωνήσετε σωστά ζητήστε από [t@ συντονιστ@](mailto:t@syntonισt@) της δραστηριότητας να σας βοηθήσουν κ.α. Εισάγετε τους κανόνες αυτούς στη συμφωνία της ομάδας.

Επίλογος: 5 λεπτά

Μην παραλείψετε να τονίσετε ξανά ότι κανένας από εμάς δεν είναι τέλειος και ότι αυτή είναι μια δια βίου εκπαιδευτική διαδικασία για όλους μας.

5.9 Σχολικός ψυχολόγος

Πηγή: Εμπνευσμένο από το ερωτηματολόγιο ετεροφυλοφιλίας στην ιστοσελίδα <https://pinkpractice.co.uk/>

Θέμα: Ετεροκανονικότητα

Στόχοι: Αμφισβήτηση της ετεροκανονικότητας

Κοινό: Μπορεί να πραγματοποιηθεί στα πλαίσια εθελοντικών προγραμμάτων, σεμιναρίων, εκπαιδεύσεων, εκπαιδεύσεων συντονιστών προγραμμάτων, εκπαιδεύσεων προετοιμασίας κ.α. καθώς και σε σχολεία ή με άλλες ενδιαφερόμενες ομάδες

Μέγεθος ομάδας: Απαιτείται ζυγός αριθμός συμμετεχόντων· αν

Ελεύθερ@ να είμαστε εγώ & εσύ

όμως αυτό εφικτό τότε μπορείτε να ζητήσετε από κάποιο άτομο να πάρει τη θέση του παρατηρητή

Προβλεπόμενος χρόνος: 80 - 120 λεπτά

Μέθοδος: Παιχνίδι ρόλων

Υλικά: Καρέκλες (όσες και τ@ συμμετέχοντ@ - αν δεν υπάρχουν καρέκλες μπορείτε να χρησιμοποιήσετε μαξιλάρια)

Τυπωμένο έντυπο με το ερωτηματολόγιο (ένα ανά ζευγάρι)
Πιθανώς να χρειαστείτε έναν προτζέκτορα ή κάποιον υπολογιστή για τον απολογισμό της δραστηριότητας.

Θα χρειαστείτε δύο άτομα υπεύθυνα για τον συντονισμό που θα προλογίσουν τους ρόλους και δύο χώρους από τους οποίους κανείς δε θα μπορεί να ακούσει τι λέγεται στο άλλο δωμάτιο, π.χ. δύο δωμάτια που μπορείς να κλείσεις τις πόρτες.

Τι θα πρέπει να προσέξετε: Αν υπάρχουν ομοφυλόφιλα άτομα στην ομάδα ενδέχεται να υπάρξουν αντιδράσεις ή συναισθηματική φόρτιση κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας. Να είστε έτοιμοι να παρέμβετε και να προσφέρετε υποστήριξη στο άτομο που την έχει ανάγκη.

Λάβετε υπόψη σας τις αντιδράσεις των συμμετεχόντων, ώστε να σιγουρευτείτε ότι αυτή η δραστηριότητα δεν θα αναγκάσει κανέναν να αποκαλύψει τον σεξουαλικό του προσανατολισμό, εφόσον αυτ@ δεν είναι έτοιμ@ να το κάνουν.

Εισαγωγή: 5 - 10 λεπτά

Σας προτείνουμε να ξεκινήσετε με ένα παιχνίδι εμπιστοσύνης πριν προχωρήσετε στη δραστηριότητα και να εξηγήσετε ότι αν κάποιος δε νιώθει άνετα μπορεί οποιαδήποτε στιγμή να αποχωρήσει.

Μην αποκαλύψετε τους στόχους της δραστηριότητας στ@ συμμετέχοντ@! Απλά ενημερώστε τ@ ότι θα παίξουν ένα παιχνίδι ρόλων και αυτό θα γίνεται ανά ζεύγος. Αφήστε τ@ να επιλέξουν μόν@ τους το άτομο με το οποίο νιώθουν άνετα.

Όταν πλέον έχουν σχηματιστεί τα ζευγάρια, αφήστε τ@ να επιλέξουν δύο καρέκλες και τοποθετήστε τις έτσι ώστε να κοιτάζονται μεταξύ τους. Επιβεβαιώστε ότι είναι απλωμένα σε όλη την αίθουσα και υπάρχει η απαραίτητη απόσταση μεταξύ τους.

Κύρια δραστηριότητα: 40 - 50 λεπτά

Από κάθε ζευγάρι, το ένα άτομο θα παραμείνει στην αίθουσα και το άλλο άτομο θα μεταφερθεί σε μία άλλη αίθουσα. Τα άτομα που έχουν μόλις φύγει από την αίθουσα θα αναπαραστήσουν

τους μαθητές, ενώ αυτοί που παραμένουν θα έχουν το ρόλο του σχολικού ψυχολόγου. Μην αποκαλύψετε τους ρόλους πριν γίνει ο διαχωρισμός και μην επιτρέψετε το κάθε άτομο να επιλέξει τον ρόλο του.

Συμβουλευτέ την ομάδα που έχει φύγει να ξαπλώσει, να περπατήσει στην αίθουσα και το κάθε άτομο να βρει μια θέση που θα το βοηθήσει να σκεφτεί τις λεπτομέρειες του ρόλου που θα παίξει. Τα συντονιστά θα διαβάσουν αργά την παρακάτω περιγραφή, κάνοντας παύσεις ανάμεσα στις προτάσεις ώστε να δώσουν την ευκαιρία στα συμμετέχοντα να τα φανταστούν: «Ξυπνάς το πρωί. Όπως συμβαίνει και με κάθε 12χρονο στη χώρα που ζεις, η μέρα σου ξεκινάει πολύ νωρίς, καθώς πρέπει να πας στο σχολείο. Αλλά σήμερα είναι μια διαφορετική μέρα. Καθώς τρως το πρωινό σου, βάζεις στην τσάντα το κολατσιό σου και ενώ βουρτσίζεις τα δόντια σου σκέφτεσαι γιατί σου συμβαίνει αυτό. Γιατί οι γονείς σου κανόνισαν ραντεβού με τον ψυχολόγο του σχολείου σου σήμερα το πρωί; Γιατί το θεωρούν απαραίτητο; Γιατί δεν είναι περήφανοι για εσένα και συνεχώς ψιθυρίζουν αγχωμένοι μεταξύ τους; Γιατί έκλαιγαν μιλώντας για σένα χθες το βράδυ; Γιατί στο σχολείο όλοι, ακόμα και οι δάσκαλοί σου, σε θεωρούν περιεργο; Γιατί λένε ότι σε σιχαίνονται; Γιατί δε θέλουν να κάνουν παρέα μαζί σου; Γιατί σε βρίζουν και σε κοροιδεύουν; Ελπίζεις ότι η συνεδρία σου με τον ψυχίατρο θα σε κάνει να καταλάβεις και να νιώσεις ότι είσαι φυσιολογικό παιδί, αλλά δεν μπορείς να φανταστείς πως αυτό είναι δυνατό να γίνει».

Μη συγκεκριμενοποιήσετε το «πρόβλημα», αφήστε να το ερμηνεύσουν όπως θέλουν. Μην τους αποκαλύψετε ότι το ζήτημα αφορά τη σεξουαλικότητα του παιδιού.

Μόλις είστε έτοιμοι ελέγξτε αν και η άλλη ομάδα είναι έτοιμη και στείλτε τα συμμετέχοντα στην πρώτη αίθουσα. Πείτε τα καθίσουν απέναντι από τα ζεύγη τους.

Ταυτόχρονα, στην άλλη αίθουσα οι ψυχολόγοι λαμβάνουν τις οδηγίες τους: «Οι γονείς και οι δάσκαλοι ενός παιδιού έχουν επικοινωνήσει μαζί σας, επειδή το παιδί έχει έρθει αντιμέτωπο με εκφοβισμό και απομόνωση, καθώς έχει γίνει γνωστό ότι είναι ετεροφυλόφιλο. Το πρώτο σας ραντεβού είναι σήμερα και σχετίζεται με το θέμα του συγκεκριμένου παιδιού και την παροχή βοήθειας, ώστε να επανέλθει στο σωστό δρόμο.»

Για να βοηθήσουν τα συμμετέχοντα με τη συζήτηση τα συντονιστά μοιράζουν μία λίστα με ερωτήσεις, τις οποίες πρέπει να διαβάσουν προσεκτικά. Οι ερωτήσεις αυτές θα πρέπει να συμπεριληφθούν στη συνεδρία με το παιδί αλλά μην περιοριστείτε μόνο σε αυτές.

Όταν οι ψυχολόγοι είναι έτοιμοι θα πρέπει να καθίσουν στις θέσεις που είχαν ετοιμάσει ως ζευγάρι. Έπειτα ενημερώστε τ@ άλλ@ συντονιστ@ ότι η άλλη ομάδα μπορεί να εισέλθει στην αίθουσα.

Διαλέξτε 8-10 από τις παρακάτω ερωτήσεις (πηγή: heterosexuality questionnaire [ερωτηματολόγιο σεξουαλικότητας]) για το ερωτηματολόγιο που θα δώσετε στους ψυχολόγους:

- Τι θεωρείς ότι προκάλεσε την ετεροφυλοφιλία σου;
- Πότε και πώς αποφάσισες ότι ήσουν ετεροφυλόφιλος;
- Είναι πιθανό η ετεροφυλοφιλία σου να πηγάζει από το υπερβολικό άγχος που σου προκαλεί η συναναστροφή με τα άτομα του ίδιου φύλου;
- Είναι πιθανό η ετεροφυλοφιλία σου να είναι απλά μια φάση που περνάς και να χάσεις το ενδιαφέρον σου γι' αυτή σύντομα;
- Αν δεν έχεις προχωρήσει σε σεξουαλική πράξη με άτομο του ίδιου φύλου, πως ξέρεις σίγουρα ότι δε σου αρέσει;
- Υπάρχει περίπτωση απλά να χρειάζεσαι έναν έμπειρο ομοφυλόφιλο εραστή;
- Αν η ετεροφυλοφιλία είναι φυσιολογική, τότε γιατί δυσανάλογος αριθμός ατόμων με ψυχολογικά προβλήματα είναι ετεροφυλόφιλοι;
- Σε ποια άτομα έχεις αποκαλύψει τις ετεροφυλοφιλικές σου τάσεις; Ποια ήταν η αντίδραση τους;
- Οι ετεροφυλόφιλοι μισούν ή/και βλέπουν με καχυποψία άτομα του ίδιου φύλου; Αυτό τους προκαλεί να έχουν ετεροφυλοφιλικές τάσεις;
- Αν είχες παιδιά, θα ήθελες να είναι ετεροφυλόφιλα γνωρίζοντας τις δυσκολίες που θα αντιμετωπίσουν;
- Δεν έχω πρόβλημα με τους ετεροφυλόφιλους, αρκεί να μην προκαλούν. Γιατί νιώθεις την ανάγκη να τους παρασύρεις όλους προς την ετεροφυλοφιλία;
- Οι παιδόφιλοι στην πλειοψηφία τους είναι ετεροφυλόφιλοι. Θα ένιωθες ασφάλεια αν ο δάσκαλος του παιδιού σου ήταν ένα ετεροφυλόφιλο άτομο;
- Πώς ελπίζεις να ολοκληρωθείς σαν άτομο, όταν παρορμητικά περιορίζεις τον εαυτό σου σε έναν αποκλειστικά ετεροφυλοφιλικό τρόπο ζωής και δεν προτίθεται να εξερευνήσεις και να αναπτύξεις τις δυνατότητες μιας ομοφυλοφιλικής ζωής;
- Είναι γνωστό ότι οι ετεροφυλόφιλοι περιορίζονται

αναθέτοντας στους εαυτούς τους και στους συντρόφους τους συγκεκριμένους στερεοτυπικούς σεξουαλικούς ρόλους. Γιατί επιμένεις να αναλώνεσαι σε μη υγιή παιχνίδια ρόλων;

- Γιατί οι ετεροφυλόφιλοι δίνουν τόση έμφαση στο σεξ; Γιατί είναι τόσο ανήθικοι;
- Παρά το γεγονός ότι η κοινωνία μας επικροτεί τις σχέσεις που καταλήγουν σε γάμο, ο αριθμός των διαζυγίων αυξάνεται συνεχώς. Γιατί υπάρχουν τόσο λίγες σταθερές σχέσεις μεταξύ των ετεροφυλόφιλων;
- Πώς μπορείς να απολαύσεις μια ολοκληρωμένη και ικανοποιητική σεξουαλική εμπειρία ή βαθύ συναισθηματικό δέσιμο με άτομο του αντίθετου φύλου, όταν οι μεταξύ σας διαφορές είναι τόσο μεγάλες; Πώς ένας άντρας μπορεί να καταλάβει τι ικανοποιεί μία γυναίκα και το αντίθετο;
- Γιατί επιμένεις να κάνεις τη σεξουαλικότητα σου τόσο προφανή και να γίνεσαι ένα δημόσιο θέαμα; Δεν μπορείς απλά να είσαι αυτό που είσαι και να το κρατήσεις για τον εαυτό σου;
- Πώς θα μπορούσε να επιβιώσει το ανθρώπινο είδος, αν ήταν όλοι ετεροφυλόφιλοι όπως εσύ, λαμβάνοντας υπόψη την απειλή του υπερπληθυσμού;
- Φαίνεται ότι λίγοι ετεροφυλόφιλοι είναι πραγματικά ευτυχισμένοι. Έχουν εφευρεθεί τεχνικές που θα μπορούσαν να σε βοηθήσουν να αλλάξεις, αν πραγματικά το θέλεις. Έχεις σκεφτεί ποτέ να δοκιμάσει ψυχοθεραπεία ή ακόμα και επανορθωτική θεραπεία;
- Μπορείς να εμπιστευθείς πραγματικά ετεροφυλόφιλους ψυχολόγους/ συμβούλους και να ξέρεις με σιγουριά ότι θα είναι αντικειμενικοί και αμερόληπτοι; Δε φοβάσαι ότι θα προσπαθούσαν να σε επηρεάσουν προς την κατεύθυνση της δικής τους σεξουαλικότητας;

Καθώς τα ζευγάρια προχωρούν στο παιχνίδι ρόλων, κινηθείτε στην αίθουσα και ακούστε τις συζητήσεις των συμμετεχόντων. Μπορείτε να επέμβετε μόνο αν νιώσετε ότι η συζήτηση ξεπερνά κάποια όρια και πρέπει το ζευγάρι να κάνει ένα διάλειμμα.

Απολογισμός: 20 - 50 λεπτά

Όταν έχουν τελειώσει όλοι παροτρύνετε τους να δημιουργήσουν έναν μεγάλο κύκλο με τις καρτέκλες τους. Πριν ξεκινήσει ο απολογισμός της δραστηριότητας σηκωθείτε όλοι μαζί και κουνηθείτε ώστε να αποτινάξουν όλοι τον ρόλο που είχαν υιοθετήσει.

Ξεκινήστε τον απολογισμό με τις παρακάτω ερωτήσεις:

- Τι συνέβη μόλις;
- Πως σας έκανε να νιώσετε ο ρόλος σας (ως ψυχολόγοι μαθητές);
- Τι σας εξέπληξε ή σας φάνηκε ενδιαφέρον κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας;
- Τι παρατηρήσατε στις δικές σας αντιδράσεις;
- Ποιο θεωρείτε ότι ήταν το μήνυμα που θέλαμε να περάσουμε μέσα από αυτή τη δραστηριότητα;
- Τι θεωρείται φυσιολογικό και ποιος το ορίζει;
- Πως βιώνουμε την κανονικότητα στην καθημερινή μας ζωή και στις μεταξύ μας συζητήσεις; Πως μπορεί να αποφευχθεί; (π.χ. “Έχεις κάποια σχέση αυτόν τον καιρό;” αντί για, “Έχεις αγόρι;”)

Ολοκληρώστε τη δραστηριότητα δίνοντας έναν ορισμό για την ετεροκανονικότητα. Μπορείτε να τον δώσετε εσείς ή να προσπαθήσετε να την ορίσετε μαζί με τ@ συμμετέχοντ@. Η επεξήγηση του ορισμού συμπεριλαμβάνεται στην εισαγωγή του εγχειριδίου.

Επίλογος: 5 λεπτά

Βεβαιωθείτε ότι όλοι γνωρίζουν πως σε περίπτωση που κάτι τους δημιουργήσει άσχημα συναισθήματα κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου, εσείς θα είστε εκεί για λίγο ώστε να συζητήσετε μαζί τους, εφόσον το έχουν ανάγκη. Δώστε τους πληροφορίες σχετικά με την παροχή βοήθειας, καθώς και πώς μπορούν να επικοινωνήσουν μαζί σας.

Αν μείνει λίγος χρόνος στο τέλος, μπορείτε να προβάλετε το παρακάτω βίντεο αλλά θα πρέπει να ενημερώσετε τ@ συμμετέχοντ@ ότι σκληρές εικόνες συμπεριλαμβάνονται στο τέλος του βίντεο. Μην το προβάλετε, αν δεν σκοπεύετε να παραμείνετε μαζί με τ@ συμμετέχοντ@ μετά τη λήξη του βίντεο. Σιγουρευτείτε ότι θα έχετε χρόνο να προχωρήσετε σε απολογισμό μετά το βίντεο . “Imagine a World Where being “Gay” The Norm & Being “Straight” Would be the Minority” (Ας φανταστούμε έναν κόσμο όπου το να είσαι ομοφυλόφιλος είναι ο κανόνας και οι ετεροφυλόφιλοι αποτελούν τη μειονότητα) <https://www.youtube.com/watch?v=CnOlgDW0gPI> (ταινία μικρού μήκους, 20 λεπτά)

6. ΤΟΠΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

- **ΑΜΟQA (Athens Museum of Queer Arts):** Το ΑΜΟQA είναι ένας υβριδικός χώρος έρευνας και προώθησης τεχνών και σπουδών πάνω στη σεξουαλικότητα και το φύλο. Φιλοξενεί βραδιές και φεστιβάλ performance, προβολές ντοκιμαντέρ για τις πολιτικές του σώματος, όπως και κουήρ ταινιών πειραματικής φόρμας, εργαστήρια τεχνολογίας, διαλέξεις πάνω σε έμφυλα ζητήματα, παρουσιάσεις κουήρ μουσικής και άλλα. athensmuseumofqueerarts@gmail.com
- **FemMap Project:** Το project FemMap ξεκίνησε από μία ερώτηση: ποιος φτιάχνει τον χάρτη μιας πόλης; Πώς γίνεται να υπάρχει μόνο ένας χάρτης για μια περιοχή ενώ η εμπειρία είναι τόσο διαφορετική για κάθε κοινωνική ομάδα που ζει σ' αυτήν; Η ομάδα του FemMap αποφάσισε να φτιάξει για έναν γυναικείο χάρτη για να φωτίσει την πόλη από μία συγκεκριμένη οπτική: την οπτική των γυναικών. contact@femmap.gr
- **Fight Back Club:** Το Fight Back Club είναι μια πρωτοβουλία κοινωνικά ανήσυχων ανθρώπων των πολεμικών τεχνών, που αντιλαμβάνονται τη μαχητική εκπαίδευση ως κάτι πολύ περισσότερο από ένα χόμπι. Ο στόχος μας είναι να προσφέρουμε εκπαίδευση αυτοπροστασίας και αυτοάμυνας, σε πραγματική και διαρκή βάση, σε όλ@ όσ@ βρίσκονται στο στόχαστρο της πατριαρχίας και της κουλτούρας του βιασμού. Απευθυνόμαστε σε όλ@ ανεξαρτήτως φύλου, ταυτότητας, προσανατολισμού, επιτέλεσης και λοιπών χαρακτηριστικών. fightbclub@gmail.com
- **Fuerza Feminina:** Ελευθεριακή φεμινιστική συλλογικότητα στο Βόλο. Από τη γέννηση μας βιώνουμε την πατριαρχία μέσα από την οικογένεια, το σχολείο, τη δουλειά, τις προσωπικές σχέσεις, στο δρόμο, στη καθημερινότητα μας. Όλο το παγόβουνο της έμφυλης βίας που καταλήγει στις γυναικοκτονίες στηρίζεται στην κανονικοποίηση και στη συγκάλυψη. Στη συνένοχη σιωπή της οικογένειας, της γειτονιάς, της παρέας πολιτικών χώρων και ευρύτερων κοινωνικών συνόλων. Σπάμε το φόβο στηρίζοντας αλληλέγγυα η μια την άλλη. Οργανωνόμαστε συλλογικά ενάντια σε κάθε μορφής πατριαρχική επιβολή. Σπάμε τη

σιωπή μιλώντας για ότι έχουμε βιώσει.

fuerzafemenina-volos@tutanota.com

- **Gender Alliance Initiative (G-ALL):** Μια πρωτοβουλία συνάντησης και σύμπραξης ανθρώπων από διαφορετικά επιστημονικά και κοινωνικά πεδία με στόχο να συνεργαστούν πάνω στα θέματα φύλου, διαφορετικότητας και δικαιωμάτων. Στην προοπτική δημιουργίας μιας Συμμαχίας των Φύλων, με ενέργεια θετική, πρόθεση συνθετική, ατζέντα διαθεματική και στάση συμπεριληπτική. g.all.initiative@gmail.com
- **Genderhood:** Το Genderhood είναι μία Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία, ειδικευμένη σε προγράμματα μη τυπικής εκπαίδευσης, για παιδιά, εκπαιδευτικούς και ενήλικες. Στον πυρήνα των δράσεών μας βρίσκονται η ισότητα των φύλων, οι ρόλοι εξουσίας, τα ανθρωπίνια δικαιώματα και η πρόληψη της έμφυλης βίας. Τα εκπαιδευτικά μας προγράμματα βασίζονται στη βιωματική μάθηση μέσω δραματοποιημένης, δημιουργικής γραφής, παιχνιδιού και εικαστικών τεχνών. Απευθυνόμαστε σε μαθητές/μαθήτριες, εκπαιδευτικούς, γονείς, αλλά και ενήλικες που προσβλέπουν σε ισότητα και κοινωνική αλλαγή. info@genderhood.org
- **ORLANDO LGBT GR:** Το Orlando LGBT+ - Ψυχική Υγεία Χωρίς Στίγμα είναι επιστημονικός φορέας εξειδικευμένος στην ψυχική υγεία των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Ιδρύθηκε το 2018 και στόχοι του είναι η διάχυση των σύγχρονων επιστημονικών δεδομένων για το φύλο και τη σεξουαλικότητα, η έρευνα, η συμπερίληψη και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η συνηγορία και η κοινοτική προσέγγιση στις υπηρεσίες ψυχικής υγείας. Εγκαινίασε και υλοποιεί το πρώτο διεπιστημονικό, ετήσιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα στην Ελλάδα για την εκπαίδευση επαγγελματιών ψυχικής υγείας στην συμβουλευτική και την ψυχοθεραπεία με ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Συμμετέχει σε συνέδρια και ημερίδες με συναφή θεματολογία και παρεμβαίνει στον δημόσιο διάλογο για την καταπολέμηση των διακρίσεων, τις συμπεριληπτικές και ασφαλείς υπηρεσίες επαγγελματιών ψυχοκοινωνικής στήριξης και τις συμπεριληπτικές σπουδές ψυχικής υγείας στη χώρα (σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό/μετεκπαιδευτικό επίπεδο). contact@orlandolgbt.gr
- **Owls Club:** Οι Κουκουβάγιες είμαστε μία ομάδα νέων που ενώσαμε τις δυνάμεις για να δημιουργήσουμε μία κοινότητα, η οποία θα εκπροσωπεί τα ενδιαφέροντα και θα ασχολείται με τις σύγχρονες ανησυχίες νέων, εφήβων

και όχι μόνο. Παράλληλα αναπτύσσονται θεματικές με επίκεντρο την έμφυλη βία, βία κατά των γυναικών & κατα της LGBTQ+ κοινότητας, και λειτουργούν εργαστήρια με επίκεντρο τη μουσική παιδεία, φωτογραφία αλλά και ομάδες βιβλίου. www.owls.gr

- Thessaloniki Queer Arts Festival:** Το Thessaloniki Queer Arts Festival (TQAF) είναι μια πρωτοβουλία που στοχεύει να μεταμορφώσει τις βαθιά ριζωμένες παρανοήσεις προς την queer και ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα μέσω καλλιτεχνικών και πολιτιστικών πρακτικών. Το TQAF βασίζεται σε ένα συνεργατικό μοντέλο λειτουργίας ως προς την επιμέλεια του φεστιβάλ. Η κατεύθυνση του φεστιβάλ ορίζεται από την πεποίθηση ότι η τέχνη έχει την ισχύ να ανοίξει νέες λεωφόρους επικοινωνίας και να γεφυρώσει την απόσταση μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών ομάδων και ατόμων. Το TQAF στοχεύει να ενθαρρύνει το διάλογο και να αναπτύξει εναλλακτικές μεθόδους για την αντιμετώπιση των κοινωνικών διακρίσεων. tqafinfo@gmail.com
- Καμία Ανοχή:** Η φεμινιστική συλλογικότητα Καμία Ανοχή δημιουργήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2016 ως μια πλατφόρμα κατά βάση θηλυκοτήτων με διαφορετικές εθνικές, ιδεολογικές και πολιτικές καταβολές, ηλικίες, σεξουαλικούς προσανατολισμούς και ταυτότητες φύλου. Ενωτικό στοιχείο είναι οι πολλαπλές εμπειρίες έμφυλης καταπίεσης και διακρίσεων μέσα στην πατριαρχία και τον καπιταλισμό και η ανάγκη μας για φεμινιστική κινηματική δράση στη δημόσια σφαίρα. Ως Καμία Ανοχή κρεσβαύουμε έναν φεμινισμό που εκκινεί από την ανάγκη μας να μετασχηματιστούμε εμείς τα ίδι@, ένας διάλογος του προσωπικού με το πολιτικό, του ατομικού με το συλλογικό, των συλλογικοτήτων με την κοινωνία. Η ομάδα μας βασίζεται στη συνύπαρξη, τη συνομιλία, τον συντονισμό και τον βαθύτερο διάλογο με φεμινιστικές – ΛΟΑΤΚΙΑ+ ομάδες, αλλά και με αντιρατσιστικές, αντιπολεμικές, μεταναστευτικές, αναπηρικές, εργατικές και πολιτικές συλλογικότητες μέσα από το πρίσμα του διαθεματικού, συμπεριληπτικού, μαχητικού φεμινισμού. kamia.anoxi@gmail.com
- Κιουρί@:** Η αυτόνομη ομάδα κιουρί@ ιδρύθηκε το φθινόπωρο του 2015 στην Αθήνα. Δραστηριοποιείται στο πεδίο του διαθεματικού φεμινιστικού, LGBTQI και αντιρατσιστικού κινήματος. Είναι μια πολιτικά και οργανωτικά αυτοτελής πολιτική συλλογικότητα που εμπνέεται από τις θεωρητικές επεξεργασίες και τις πολιτικές πρακτικές του ριζοσπαστικού, τρίτου και

τέταρτου κύματος φεμινισμού, τις Queer θεωρίες και από τις μετα- αποικιακές σπουδές. Από το 2018 εκδίδει το ομώνυμο περιοδικό η Κιουρι@. hello@kiouria.com

- **Πολύχρωμο Σχολείο - Rainbow School:** Το Πολύχρωμο Σχολείο είναι μια εθελοντική, μη κερδοσκοπική συλλογικότητα που δημιουργήθηκε το 2009 με το αρχικό όνομα «Ομοφοβία και Τρανσφοβία στην Εκπαίδευση». Σκοπός του Πολύχρωμου Σχολείου είναι η εξάλειψη των διακρίσεων γύρω από ζητήματα σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου, έκφρασης φύλου και χαρακτηριστικών φύλου στο ελληνικό εκπαιδευτικό πλαίσιο. Για να επιτύχουμε αυτούς τους στόχους και γενικότερα την αλλαγή των στερεοτυπικών αντιλήψεων της κοινωνίας για τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα, διεξάγουμε έρευνες πάνω στα σχετικά πεδία, εργαζόμαστε πάνω στην επιμόρφωση εκπαιδευτικών, μαθητικού πληθυσμού, γονέων, φορέων και ευρύτερου κοινού, παράγουμε εκπαιδευτικό υλικό, συνεργαζόμαστε με σχετικές συλλογικότητες και φορείς και πιέζουμε για θεσμική κατοχύρωση. info@rainbowschool.gr
- **FAC research:** Το Φεμινιστικό Αυτόνομο Κέντρο Έρευνας (ΦΑΚ Έρευνας) είναι ένας χώρος για μάθηση, αναστοχασμό, συνεργασία, υποστήριξη, ανταλλαγή, παραγωγή γνώσης, πολιτικές παρεμβάσεις και αναταραχή. Απέναντι και ενάντια στα εθνικά και ηπειρωτικά σύνορα, αλλά και στα πειθαρχικά όρια και τα θεσμικά εμπόδια, επιστρέφουμε στις φεμινιστικές ρίζες της αυτόνομης παραγωγής γνώσης, αμφισβητώντας τι θεωρείται νόμιμη γνώση και σε ποιον αναγνωρίζεται το δικαίωμα να την παράγει και να την λαμβάνει. Οι φεμινισμοί μας είναι κουήρ, τρανς, διαθεματικοί, αντιρατσιστικοί, αντιεξουσιαστικοί, πάντοτε πολυφωνικοί, αναστοχαστικοί και εσωτερικά αμφισβητούμενοι
info@feministresearch.org
- **Η ΛΟΑΤ ΑμεΑ:** είναι σωματείο υποστήριξης LGBTQI+ ανάπηρων ατόμων. Ιδρυθήκε το 2016 για να συσπειρώσει τα LGBTQI+ ανάπηρα άτομα ανά την Ελλάδα, να διεκδικήσει καθολική προσβασιμότητα σε όλες τις εκφάνσεις της LGBTQI+ κοινότητας, να καταρρίψει τα στερεότυπα που επικρατούν στον LGBTQI+ χώρο για τα ανάπηρα άτομα και αντίστροφα στον αναπηρικό χώρο για τα LGBTQI+ άτομα καθώς και να σπάσει τα ταμπού γύρω από την σεξουαλικότητα των ανάπηρων ατόμων.
www.loatamea.gr

